

Länsi-Saimaan kehittämissyhdistyksen strategia 2014-2020

OIVA Oivalluksista vaarin

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	1
1. Kohdealue	1
2. Edellisten ohjelmakausien analyysi	3
3. Alueen vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat	4
SWOT- analyysi	5
4. Visio 2020	6
5. Painopistealueet	6
5.1 Elinkeinot	7
5.2 Asukkaat	8
5.3 Ympäristö	10
6. Strategian toteuttaminen	11
Verkostoituminen ja osallistuminen	12
Kansainvälinen toiminta	13
Nuoriso	14
Mies/nais näkökulma	14
Nykypäivän karjalaisuus	14
Paikallistalous ja kestävä kehitys	14
7. Monirahastoisuus	15
8. Hankkeiden valintakriteerit ja seuranta	16
9. Mittarit ja tavoitteet	16
10. Viestintä ja aktivointi	17
11. Oppimissuunnitelma	17
12. Rahoitus	18
13. Paikallisen valmistelun prosessikuvaus	

Liitteet:

1. Leader -toimijoilta ja sidosryhmiltä saatuja vinkkejä
2. Viestintäsuunnitelma
3. Aktivointisuunnitelma
4. Oppimissuunnitelma
5. Länsi-Saimaan kehittämissyhistys ry:n säännöt
6. Länsi-Saimaan kehittämissyhistys ry:n hallitus 2014
7. ELY-keskuksen ja Leader-toimintaryhmien yhteistyösopimus
8. Toiminta-alueen kartta kaupunkialueen ja maaseutualueen rajauksesta
9. Kuntasitoumukset
10. Hallituksen pk-ote Leader-hausta

JOHDANTO

Länsi-Saimaan kehittämissyhdystys ry on Leader-yhdistys, joka ” kannustaa asukkaita yhteistyöhön alueensa kehittämiseksi ja maaseudun elinvoimaisuuden säilyttämiseksi sekä lisää maaseudun kehittämiseen liittyvää osaamista ja kokemusten vaihtoa eri maaseutualueiden välillä mukaan lukien kansainvälinen yhteistyö.”

Yhdistyksen yleiskokous valitsee hallituksen jäsenet, määrittelee toiminnan yleiset periaatteet ja talouden. Ns. kolmikantaperiaatteen mukaisesti yksi kolmannes 9-jäsenisen hallituksen jäsenistä edustaa julkista tahoa, yksi kolmannes yhdistyksiä ja yksi yksittäisiä asukkaita. Laajapohjaisen osaamisen turvaamiseksi hallituksen varajäsenet kutsutaan automaattisesti kokouksiin. He voivat tasavertaisina osallistua myös koulutuksiin ja muihin tilaisuuksiin. Hallituksen tukena toimivat henkilöstö/työjaosto sekä yritystukien ja kehittämishankkeiden ennakoarvointiryhmät, jotka arvioivat ja antavat palautetta myös strategian toteutumisesta. Ennakoarvointiryhmien jäsenet nimittää yhdistyksen hallitus. Yhdistyksessä on 246 jäsentä: alueen kunnat, 45 yhdistystä ja 196 yksityishenkilöä.

Yhdistyksen henkilöstöön kuuluvat toiminnanjohtaja, hankesihteeri ja 1-2 hankevetäjää. Myös toimintaryhmien yhteisiä työntekijöitä voidaan palkata tai hankkia asiantuntijapalveluita ostopalveluna. Yhdistyksen kirjanpito hankitaan ostopalveluna ulkopuoliselta yritykseltä. Työntekijöillä ja luottamushenkilöillä on monipuolinen taloudellinen ja hallinnollinen osaaminen, koska yhdistys on toteuttanut Leader – tyyppisiä ohjelmia vuodesta 1997 alkaen.

1. KOHDEALUE

Alue

Länsi-Saimaan kehittämissyhdistyksen toiminta-alue käsittää Etelä-Karjalan maakunnassa Lemmin, Luumäen, Taipalsaaren ja Savitaipaleen kunnat sekä Lappeenrannan kaupungin maaseutumaiset alueet. (Kartta liite 9) Toiminta-alue on väestömäärältään riittävän suuri, yhtenäinen ja vakiintunut myös Leader-toimintaan.

Lännessä Kymenlaaksoon, pohjoisessa Etelä-Savoon, kaakossa Venäjään ja koillisessa Imatran seutuun rajoittuva alue on luonnonolosuhteiltaan monimuotoista – Saimaan ja pienempien järvien, Salpausselän harjujen, metsien ja laajojen peltoaukeiden vaihteleva maisemakokonaisuus. Seudun pinta-ala on 4 298 km². Vesistöjen osuus on peräti 23% .

Liikenneyhteydet ovat hyvät. Tieliikenteen pääväylät ovat pääsääntöisesti kunnossa. Päätös valtatie 6:n parantamisesta Lappeenranta-Taavetti välillä nelikaistaiseksi on tehty ja VT 13 suunnittelu ja kunnostustoimenpiteet menossa. Rautatieliikenne ja lentoliikenne toimivat ja vesiliikenne palvelee sekä teollisuutta että matkailua Saimaalla ja Saimaan kanavalla.

Tehokkaiden ja kattavien tietoliikenneyhteyksien rakentaminen maaseudulla on alkuvaiheessa.

Väestö

Koko Lappeenrannan seudun väestömäärä 31.12.2012 oli 89 109 henkeä, josta Leader-toiminta-alueella asuvia 36 714 ja loput 52 395 henkilöä Lappeenrannan kaupungin taajama-alueella. Asukasmäärä on pysynyt jokseenkin vakiona, mutta ennusteet vuosille 2021 ja 2031 ovat muuta Suomea heikkommat. Etelä-Karjalassa asuu n. 4000 Venäjältä muuttanutta henkilöä ja alueella puhutaan jopa 70 eri kieltä. Lappeenrannassa äidinkielenään muuta kuin suomea puhuvien osuus on 5,5%. Maahanmuuttajien osuus kasvaa jatkuvasti.

Eteläisestä sijainnistaan huolimatta seutu on harvaan asuttua. Maaseutukuntien väentiheys on 6,5 as/km². Lappeenrannan keskusta mukaan lukien väentiheys on vajaat 21 as/km². Nuorten osuus väestöstä on suurin Taipalsaarella ja Lemillä, joissa noin viidennes asukkaista on alle 15-vuotiaita. Yli 65-vuotiaiden osuus puolestaan on korkein harvaan asutuissa maaseutukunnissa: Savitaipaleella joka kolmas asukas on yli 65-vuotias ja Luumäellä 28%. Vapaa-ajan asuntoja on yli 12 000, joten kesäisin maaseutukuntien väkiluku kaksinkertaistuu.

Väestö	Ennuste					
	1996	2011	Muutos%	2021	2031	Muutos% 2011-2031
Lappeenranta *	70043	72133	+2,9	73623	74637	+3,5
Lemi	3117	3068	-1,57	3159	3191	+4,0
Luumäki	5424	5119	-5,6	4900	4754	-7,1
Savitaipale	4542	3789	-16,5	3195	2876	-24,1
Taipalsaari	4779	4855	+1,6	4785	4739	-2,4
Koko Suomi	5132320	5401267	+5,2	5660405	5864874	+8,6

* Lappeenrannan väkiluvussa v.1996 mukana myös silloiset Joutsenon kaupunki ja Ylämaa kunta

Koko alueen työttömyysaste oli 12,6 % vuonna 2013. Alhaisin työttömyys oli kaupunginläheisissä kunnissa Lemillä ja Taipalsaarella, joista käydään merkittävässä määrin työssä Lappeenrannassa. Pendelöinti alueen sisällä on suhteellisen yleistä sekä alueen sisällä että esim. Imatran ja Kouvolan suuntaan ja päinvastoin.

Elinkeinorakenne

Perusmaataloudella on edelleen tärkeä merkitys maaseudun elinvoimaisuuden ylläpitämisessä, vaikka aktiivitulojen lukumäärä laskee ja maatalouden työpaikat vähenevät. Maatilojen tuotanto siirtyy yhä enemmän kasvinviljelyn suuntaan. Toisaalta karjatalouden valinneet tilat kasvattavat yksikkökokoja eikä kotieläintuotteiden määrässä ole merkittävää laskua. Kasvituotantoon siirtyminen lisää tiloilla mahdollisuuksia muun yritystoiminnan kehittämiseen ja tilan ulkopuoliseen palkkatyöhön.

Maatilatalouden ohella merkittävimmät yritysmuodot maaseudulla ovat koneurakointi, polttopuun valmistus, rakentaminen ja kuljetuspalvelut sekä elintarvikkeiden jalostus. Matkailu ja siihen liittyvät elintarvike- ja majoitustoiminta, virkistys-, hoito- ja hoivapalvelut sekä käsityötuotteiden valmistus ovat lisääntyviä ja kiinnostavia yritysmuotoja

Etelä-Karjalan teollisuus on perustunut pitkälti suurteollisuuteen ja erityisesti metsäteollisuuteen, joka on lähivuosina käynyt läpi voimakkaan rakennemuutoksen. Näitä suurteollisuuden menetettyjä työpaikkamääriä eivät pk-sektorin ja palvelualojen työpaikat voi korvata. Osasyynä työpaikkojen katoamiseen on ollut pk-sektorin alihankintarooli ja riippuvuus metsäteollisuuden suuryksiköistä, omien lopputuotteiden vähäisyys ja sekä kasvuyritysten että kansainvälistyvien yritysten vähäisyys.

Alueella on jonkin verran piensahoja, höyläämöitä ja puutuoteteollisuutta, monia kivialan yrityksiä sekä pieniä metallirytyksiä. Lisäksi on tilateurastamoita, leipomoita sekä marja- ja sienijalostamo. Yrityksiä on perustettu erityisesti puun ja elintarvikkeiden jalostukseen. Niissä on tehty myös merkittävää tuotekehitystyötä. Elinkeinoiminnan potentiaaliseksi kehityskohteeksi on nousemassa *energia- ja ympäristöteknologiaan liittyvä yritystoiminta*. Etelä-Karjala muodostaa jo nyt maan laajimman energia- ja ympäristötekniikan koulutus- ja osaamiskeskittymän.

Palvelualojen osuus työpaikoista on seudulla yli 65 %. Merkittävimmät työllistäjät ovat kauppa, kuljetus ja matkailu. Maaseudun palvelut vähenevät ja muuttavat muotoaan. Hallinto-, koulutus- ja liike-elämän palvelut keskittyvät kaupunkeihin. Yksityisten palvelujen kysyntä lisääntyy ja kylille syntyy uusia monipalvelupisteitä. Matkailu- ja hoivapalvelut tarjoavat kaivattuja naistyöpaikkoja. Ne vaikuttavat samalla myönteisesti myös maaseudun viihtyisyyteen ja elinvoimaisuuteen. Maaseutumatkailu- ja ohjelmapalveluyritysten määrän ja niiden välisen yhteistyön kasvu tarjoaa jatkossakin merkittäviä työllistymismahdollisuuksia.

Matkailussa pääkaupunkiseudun ja Pietarin läheisyys tuo alueelle erittäin merkittävän kuluttajapotentiaalin. Venäläisten ostosmatkailu on kasvanut voimakkaasti 2000-luvulla. Vuonna 2013 matkailijamäärän kasvuennuste oli 12 % vuodessa ja Lappeenranta-Imatra -alueen tax free -

myynti kasvoi ohi Helsingin. Kasvu on sittemmin taittunut koko maassa mm. ruplan kurssin heikentymisen takia.

Venäläiskuluttajien ostovoiman ja matkustusmahdollisuuksien lisäksi matkailualan kilpailukykyä Etelä-Karjalassa parantavat suorat lentoyhteydet Eurooppaan. Lentoliikenteen kilpailutilanne ja muutokset palveluissa tuovat epävarmuutta Lappeenrannan lentoaseman toimintaan.

Lappeenrannan Rauhan alue ja Imatran Ukonniemi muodostavat yhtenäisen matkailukeskittymän, jossa vuodepaikkojen määrä lisääntyy vuoteen 2020 mennessä useilla tuhansilla. Mikäli viisumivapaus toteutuu, matkailu kasvaa entisestään. On arvioitu, että vuonna 2020 Etelä-Karjalaan tehtäisiin pelkästään Venäjältä noin 400 000 matkaa. Matkailijamäärien kasvu lisää kysyntää kaupan ja palvelujen aloilla, hyvinvointi- ja terveystaloudissa, maaseudun majoitus- ja elämyspalveluissa sekä luovilla aloilla.

2. EDELLISTEN OHJELMAKAUSIEN ANALYYSI

Länsi-Saimaan seutukunnassa vv. 1997-1999 toteutettu POMO-ohjelma aktivoi asukkaat omaehtoiseen kehittämiseen. Kunnostetut kylätalot ja muita kohteita on edelleen käytössä ja moni käynnistetty tapahtuma jatkuu yhä. Ohjelma-alue laajeni v. 2000-2006 koko Lappeenrannan seudulle. POMO+ -ohjelmassa painottuivat kylien kehittämisen ohella erityisesti matkailua edistävät toimet (38%). Asukaslähtöisiä vesistönsuojelutoimia aloitettiin ja ensimmäiset kansainväliset yhteydet muodostuivat Kaakkois-Viroon. Ohjelmakausi 2007-2013 toi mukanaan yritystuet, lukuisat ympäristöhankkeet ja entistä laajempaa verkostotoimintaa.

Ohjelmakauden 2007-2013 analyysi perustuu seurantaan ja monista eri lähteistä koottuun ohjelma-arviointiin, joka on toteutettu seuraavasti:

1. webropol-kysely/postikysely v. 2012 hankkeiden toteuttajille, hallitukselle ja sidosryhmille, lisäksi v. 2010 tehtiin pienempi hankekysely opiskelijatyönä
2. hankkeiden ennako- ja loppuarviointi kirjallisesti ja osin henkilökohtaisin haastatteluin. Osa haastatteluista tehdään ristiinarviointina Sepra ry:n kanssa.
3. sidosryhmäedustajien henkilökohtaiset tapaamiset ja haastattelut
4. hallituksen ja henkilöstön itsearviointi ja kehittämistilaisuudet. LSKYn laatutyö tukee ohjelma-arviointityötä. Arviointituloksia verrataan aiempiin ohjelma-arviointeihin.

Onnistumisina pidettiin erityisesti maaseudun ihmisten ja organisaatioiden aktivoitumista ja aktiivisuutta ympäristöhankkeissa sekä korjausrakennusinvestoinneissa. Ohjelmakokonaisuuden toteuttaminen, yhdistyksen tunnettuuden lisääntyminen sekä yhteistyöverkostojen tiivistyminen nähtiin positiivisena. Yrityshankkeita, kansainvälistymistä ja tiedottamista toivottiin lisää. Leader-toimistolta saatu apu hankkeen toteutuksen eri vaiheissa ja henkilöstön ammattitaito arvioitiin hyväksi. Kolme neljästä ilmoitti tarvinneensa hankkeen hakemisessa ja hankehallinnossa asiantuntija-apua. Leader-ryhmän edustajilta toivottiin enemmän epävirallistakin yhteydenpitoa.

Sidosryhmät arvioivat LSKY ry:n tuoneen alueen kehittämiseen eniten lisäarvoa yhteistyön rakentajana paikallisten toimijoiden välille ja laskeneen kynnystä hakea hankerahoitusta. Toiminnassa toteutuu aitoa paikallislähtöisyyttä. LSKY ry koetaan kehittäjäkumppanina ja paikallisten asukkaiden tehokkaana vaikutuskanavana, jonka toiminnan tuloksellisuutta käytettyyn rahamäärään nähden pidetään hyvänä.

Vuoden 2012 kyselytulokset olivat aiempiin kyselyihin verrattuna hyvin samansuuntaiset. Aiempia ohjelma-arviointeja ovat tehneet mm. Tutkimus- ja Analysointikeskus TAK Oy, Tietomaakunta eKarjala Oy sosiaalisen tilinpidon menetelmin sekä yhdistyksen erikseen tehtävään palkkaamat henkilöt kyselyin ja haastatteluin. Vuonna 2012 hankkeilla arvioitiin olleen eniten vaikutusta yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin lisääntymiseen, kylien ja elinympäristön viihtyisyyteen sekä paikallisen kulttuurin ja perinteiden hyödyntämiseen. Viime vuosien aikana asukkaiden usko tulevaisuuteen ja

omiin vaikutusmahdollisuuksiin on hieman pienentynyt, samoin asukkaiden uskallus yrittää. Hankkeiden aktivoivan vaikutuksen kylä- ja yhdistystoimintaan koetaan sen sijaan vahvistuneen.

Tulokset ovat samansuuntaiset myös yhdistyksen oman seuranta-analyysin kanssa. Ohjelman elinkeinopainotteisuuden tavoitteesta (55%) saavutettiin noin puolet. Yritysten verkostoyhteistyö etenee ja tietämys yritystukien hakumahdollisuudesta Leaderin kautta kasvaa. Tuista kysellään ja niitä haetaan.

Muutokseen tarvitaan haasteellisella alueella perusaktivoinnin lisäksi myös uusia keinoja, esimerkiksi uudenlaisia eri taustatahoja ja toimialoja edustavia ideointi- ja suunnitteluryhmiä. Niinpä Innoleirityyppinen toiminta saa jatkoa. Systemaattiseen käyttöön seudulle halutaan ottaa muiden Leader-ryhmien hyväksi havaitsema ns. Innoliiteri-toiminta, jossa paikkakunnalla vakinaisesti tai vapaa-ajan asukkaina asuvat henkilöt toimivat mentoreina uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä. Keksintöaihoita aletaan myös aktiivisesti etsiä ja 'pöyhiä'.

Leader-ryhmä selvitti yrityshaastatteluin mm. ekologisesti kestävä kehityksen hyödyntämistä matkailuyritysten kilpailukeinona. Tuloksena saatiin useita verkostossa toteutuskelpoisia ideoita. Osaamisen lisäämiseksi yrittäjät toivovat lyhyitä täsmäkoulutuksia ajankohtaisista aiheista. Yritysten omaehtoisten verkostohankkeiden yhtenä myönteisenä tuloksena oli yksittäisten yritysten ohjautuminen tiettyjen omien asioiden parantamiseen varsinaisen hankkeeseen sisältyneen toiminnan lisäksi. Verkostomaista toimintaa on opittu ja sitä halutaan jatkaa laajentuvassa verkostossa. Yksittäisen mikroyrittäjän resurssit eivät riitä yhteiseen koordinointiin, joten on olemassa selkeä tarve maaseudun matkailusihteerille. Järjestetyn koulutustilaisuuden jälkeen jäi itämään myös ajatus yrittäjien yhteisen matkailuyhdistyksen perustamisesta.

Yhteisöllisessä hanketoiminnassa alueen asukkaita saivat erityisen paljon mukaan Pien-Saimaan suojelu ja Salpalinja – kumpikin vahvasti sidoksissa alueen identiteettiin. Vesistöjen suojelussa kansalaisaktiivisuus kasvaa ja alkaa tuottaa tulosta. Leader- rahoitetun Kosteikkoasiamies-hankkeen - tulokset edustanevat lajissaan valtakunnan huippua: ely-keskuksen rahoittamana on valmistunut kolmisenkymmentä kosteikkoa tai kosteikkosuunnitelmaa. Alun perin pienestä Salpalinja-aiheisesta kylähankkeesta lähtenyt ajatus laajeni ja jatkui useaksi eri tahojen toteuttamaksi hankkeeksi. Historiallisia kohteita on kunnostettu, reittejä/polkuja ja tapahtumia suunniteltu ja toteutettu, perinnettä ja aikalaisten tarinoita ehdittiin taltioida tuleviin tarpeisiin sekä opaskoulutus käynnistettiin.

Kansainvälisessä toiminnassa Leader-ryhmä osallistui kahden nuoriso- ja matkailuaiheisen Leader-hankkeen rahoittamiseen/toteuttamiseen muiden Kaakkois-Suomen ryhmien kanssa. Ulkomaiset yhteistyökumppanit olivat Virosta ja Venäjältä. Rajaseutuliiiton hankkeen kautta löydettiin ensimmäiset venäläiset ruohonjuuritason yhteistyökumppanit Leader-hanketoimijoille ja matkailuyritysverkostolle.

Yhdistys toteuttaa kuuden eu-maan kumppanuudessa kahta Elinikäisen oppimisen ohjelman hanketta. Toinen, Grundtvig-rahoitteinen hanke käsittelee aluemarkkinointia ja paikallisuuden vahvaa esiintuomista. Suomessa kaikkien paikalliskehittäjien tulisi tarttua yhdessä vahvasti ja ammattimaisesti toimintamallien uudistamiseen nyt, kun aika on otollinen. Leader-brändin julkistamisen tapahtumat kesäkuussa 2014 on hyvä alku.

Toinen, Leonardo –hanke käsittelee maaseudulla asumisen mahdollisuuksia eri näkökulmista Euroopassa. Osa partnereista on ideoinut mm. yhteisöjen uuteen oppimiskulttuuriin ja potentiaalisen sosiaalisen pääoman hyödyntämiseen liittyviä strategisia kumppanuushankkeita, joista aikanaan voi syntyä hyviä malleja, ituja, innostusta ja oppeja kentälle. Yhteistyötä halutaan kehittää ja jatkaa näistä peruslähtökohdista.

Nuoriin kohdistui 7 hanketta. Selkeä painotus nuoriin oli lisäksi 6 muussa hankkeessa. Reilu kymmenesosa kaikista hankkeista otti näin ollen nuoret vahvasti huomioon. Nuorten omia Leader - hankkeita ei ollut. LSKY ry välitti laajan nuorisohankkeen Ely-keskuksen rahoitukseen. Tämän

Omalla kylällä -hanke on tuottanut mm. nuorten kyläsuunnitelmia ja ohjausryhmätoiminnasta arvokkaita kokemuksia jatkoon. Kaikkiaan hankkeita oli kaudella 115 kpl.

3. ALUEEN VAHVUUDET, HEIKKOUEDET, MAHDOLLISUUDET JA UHAT

SWOT on koottu eri tilaisuuksissa ja työpajoissa alueen asukkaiden näkemyksistä, ideoista ja kyselyiden tuloksista. Tulosta on verrattu aikaisempiin analyyseihin ja todettu, että ajan myötä on vahvuuksien, mahdollisuuksien, heikkouksien ja uhkien välillä tapahtunut siirtymistä ja tiettyjen osa-alueiden painotus on muuttunut.

ALUEEN SWOT – ANALYYSI

<p>VAHVUUDET</p> <p>Luonto ja ympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> • vesistöt ja vaihtelevat maastot • suotuisat ilmasto-olot • luonnonvarat <p>Yrittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyvät, monipuoliset liikenneyhteydet • rajan läheisyys, Pietari ja Helsinki • ulkomainen pienyritystoiminta • matkailu- ja palveluyritykset • maahanmuuttajatyövoima <p>Toimintaympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> • kattava kyläyhdistysten verkosto • kunnostetut kokoonmistilat • kehittämisen suunnitelmallisuus • maaseudun kulttuurimaisemat • lisääntyvä vapaa-ajan asutus • hyvät koulutusmahdollisuudet • eteläkarjalainen kulttuuri 	<p>HEIKKOUEDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • työpaikkojen väheneminen • osaavan työvoiman puute • erityisosaajien puute • yritys- ja yhteistyökulttuurin vaje • haluttomuus riskien ottoon • erilaisten ja uusien toimintatapojen omaksumisen hitaus • huoltosuhteen heikkeneminen • aktiivisten ja sitoutuneiden toimijoiden puute • kulttuurimaisemien umpeenkasvu • alkutuotannon keskittyminen valtakunnallisesti • haja-asutusalueella asumisen lisäkustannukset
<p>MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • monipuolistuva pienyrittäjyys • toimeentulo monista eri osista • uudentyypiset palvelut ja yhteistyömuodot, omaleimaisuus • yrityksiä sukupolvenvaihdokset • yhteistyön tekeminen oppilaitosten kanssa • maahanmuuttajat • nuorten uudenlaiset toimintatavat • lähiruoka ja luomutuotanto 	<p>UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> • palvelujen ja infran keskittyminen • asumisen ja rakentamisen rajoitukset • pienet yksikkökoot • demokratiavaje • erilaiset rajat ja joustamattomat rakenteet • koulutetun työvoiman saatavuus • nuoria ei oteta huomioon eikä ymmärretä heidän tapaansa toimia

Ohjelmakaudella 2007-2013 Leader-toiminnan elinkeinolliset tavoitteet toteutuivat vain osin. Tietoisuus alueelle uudesta Leader-yritystukimahdollisuudesta ja yhteydenottojen määrä kylläkin kasvoivat, yrittäjien toiveista ja tarpeista saatiin systemaattisesti tietoa ja toimintatavat

muotoutuivat. Alueella on yksimielisyys siitä, että tähän osa-alueeseen on edelleen Leaderissäkin vahvasti panostettava.

Etelä-Karjalan vaihteleva ja puhdas luonto tarjoaa monipuoliset mahdollisuudet aktiivilomaa viettäville matkailijoille, mutta tarjoaa myös paikkoja rauhaa ja hiljaisuutta kaipaaville. Varsinkin kesällä järjestettäviä kylä- ja kaupunkitapahtumia ei vielä markkinoida aktiivisesti matkailutapahtumina.

Nuoriso- ja kansainvälisiä hankkeita varten tarvitaan alueidenvälistä tiivistä yhteistyötä ja alan osaajia vetäjiksi. Nuoret aikuiset, jotka tuntevat viettäneensä lapsuutensa ja nuoruutensa hyvässä elinympäristössä ja yhteisössä, ovat alueemme parhaita käyntikortteja täällä ja maailmalla. Kansain-välisessä toiminnassa Leader-yhdistys on tehnyt pohjatyötä. Syntyneiden verkostojen kautta on mahdollisuus etsiä yhteistyökumppaneita paikallisille pienillekin toimijoille.

Tiedottamisessa on nähty tärkeäksi eri muodoissaan lisätä ja tehostaa laajemman ely-keskusviestintäyhteistyön lisäksi myös paikallista yhteistyötä erityisesti Etelä-Karjalan Kylät ry:n kanssa. Tämä selkeyttää eri toimijoiden roolia kentällä sekä koordinoi ja vahvistaa 'maaseudun ääntä'.

Strategian painopistealueiksi valikoituivat strategiaprosessin tuloksena tärkeysjärjestyksessä elinkeinot, asukkaat ja ympäristö. Yritystoiminnan lisäämisessä ja vahvistamisessa alueella on sekä paljon tehtävää että myös Leader-toimintatapaan sopivia mahdollisuuksia. Kylien kehittäminen ja asukaslähtöinen yhteisöllinen toiminta on oleellinen osa Leader-toimintaa, ja siinä ilmeni tarvetta alueelle uusille painotuksille. Alueen arvokas, puhdas luontoympäristö on merkityksellinen paitsi asukkaiden virkistyskohteena myös monenlaisen yritystoiminnan kulmakivenä. Laajoissa painopistealueissa kehittämistoimintaa ohjataan tarvittavien uudistusten suuntaan priorisoinnilla, linjauksilla ja toimintatavoilla. Painopisteissä priorisoitavia toimenpiteitä kuvataan erityisesti kärkihanke-esimerkeillä.

Strategian toimenpiteet toteuttavat maaseutuohjelman prioriteeteista ennen kaikkea prioriteettia 6 Sosiaalisen osallisuuden kasvattaminen, köyhyyden vähentäminen ja taloudellisen kehityksen edistäminen maaseutualueilla. Toiminta koskee myös prioriteetteja 1-5.

4. VISIO 2020

MAASEUDUN KEHITTÄMISTÄ PAIKALLISLÄHTÖISESTI

ALUE JA ASUKKAAT VUONNA 2020

Laaja-alainen, uusiutuva yhteistyö ylittää rajoja ja tuo tuloksia.

Alueen aktiivisilla ja yritteliäillä ihmisillä on monipuoliset toimeentulomahdollisuudet.

Asuinympäristö on viihtyisä ja vetovoimainen sekä palvelut tarvitsijoiden saatavilla.

LSKY:N VISIO 2020

Länsi-Saimaan kehittämissyhdystys on alueellaan tunnettu kehittämisen tukija. Sen toiminta on asukkaiden ja alueiden tarpeista lähtevää, paikallistaloutta ja kestäväää kehitystä tukevaa eri organisaatioiden välistä vakiintunutta yhteistyötä.

Toimintaryhmällä on itsenäistä päätäntävaltaa ja monipuoliset rahoituslähteet toimintansa laaja-alaiseen ja innovatiiviseen toteuttamiseen.

Toiminnan perusideologia sisältyy seuraaviin neljään ydinarvoon:

- **Luottamus** (avoimuus, puolueeton päätöksenteko)
- **Halua tehdä yhteistyötä** (verkostoituminen)
- **Asiakkaan paras** (asiakslähtöisyys, toimintatapa alhaalta ylös)
- **Mielipiteiden arvostaminen** (kuunteleminen, luova hulluus)

5. PAINOPISTEALUEET - ELINKEINOT, ASUKKAAT JA YMPÄRISTÖ

Eri painopistealueilla olemassa olevien kehittämismahdollisuuksien rinnalle on nousemassa uusia kohteita ja tarpeita. Uusien ideoiden ja innovaatioiden vahvistaminen sekä yhteistyö ja toimivat verkostot tukevat tavoitteiden toteutuksessa. Strategian toteutuksesta vastaavat alueen asukkaat, yhteisöt ja yritykset. Mukana ovat myös kunnat sekä koulutus- ja kehittäjäorganisaatiot.

Palvelut siirtyvät suurempiin yksiköihin ja entisiä kuntakeskuksia uhkaa taantuminen tavallisen kylätaajaman tasolle. Tämä on jo nyt harvaan asutulla maaseudulla todellinen uhka, joka tunnustetaan. Epäedullisen kehityksen hidastamiseksi etsitään uusia tapoja toimia ja turvata elämänlaatua ja palveluja kylissä ja kyläkeskuksissa.

5.1 ELINKEINOT

Vahvuudet

- Luonnonolosuhteet suosivat kasvintuotantoa, metsätaloutta ja matkailuelinkeinoja
- Monipuoliset liikenne yhteydet pääkaupunkiseudulta, Venäjältä ja muualta Euroopasta.
- Maahanmuuttajien osuus työvoimasta on jatkuvasti noussut. Käytettävissä kielitaitoista henkilökuntaa kaupan- ja muun yritystoiminnan tarpeisiin.
- Matkailuyritysten määrä, koko ja tarjonta on alueella kasvanut voimakkaasti. Isot yritykset kaipaavat kumppaneikseen oheispalvelujen tuottajia, luomu- ja lähiruuan toimittajia sekä luonto- ja liikunta-aktiiviteettien järjestäjiä
- Palvelutuotannossa, varsinkin hoiva- ja hyvinvointipalveluissa, on kasvavaa kysyntää pienistä, kodinomaisista yksiköistä.

Uhat

- Yritykset ovat pääsääntöisesti kooltaan pieniä
- Erilaiset rajat, sääntely ja joustamattomat rakenteet vähentävät kiinnostusta ryhtyä yrittäjäksi
- Osaavan ja koulutetun työvoiman saanti voi rajoittaa joillakin aloilla kehitystä
- Yritysten sukupolvenvaihdosten vaikeudet ja epäonnistumiset
- Palvelujen ja infran puuttuminen, keskittyminen, toimimattomuus tai huono kunto rajoittavat toimintamahdollisuuksia, ovat esteenä tai hankaloittavat yritysten toimintaa maaseudulla

Heikkoudet

- Kaakkois-Suomessa on eletty ”tehtaan piippujen varjossa”. Alueella on yritys- ja yhteistyökulttuurin vajetta. Kynnys yrittäjäksi ryhtymiselle on huomattavan korkea.
- Haluttomuus riskien ottoon. Liiallinen varovaisuus ja hidastelu investointien toteuttamisessa ja yritystoiminnan kehittämisessä voi ”näivettää” tai estää koko idean toteutuksen
- Yrittäjiltä puuttuu tukiverkostoja ja kontakteja muihin yrittäjiin. Erikoistuneen, yrityskehittämisen neuvonnan puute ja tuki sekä tiedon sirpaleisuus koetaan ongelmaksi.

Mahdollisuudet

- Matkailu oheispalveluineen tarjoaa uudenlaisia yritysmahtoisuuksia.
- Verkostoitumalla ja tekemällä yhteistyötä pienet matkailuyritykset, elintarvikkeiden jalostajat ja palvelujen tuottajat pystyvät kilpailemaan ja menestymään markkinoilla
- Alueella on olemassa monipuolista pienyrittäjyyttä ja perinteitä mm. leipomoalalla
- Yritysten sukupolvenvaihdokset ja yrityskaupat mahdollistavat uudenlaisten toimintatapojen, ideoiden ja tekniikan käyttöönoton yrittäjäjoukon nuoretuessa

- Yhteistyö yliopiston kanssa uusien innovaatioiden kehittämisessä ja testauksessa. Oppilaitosyhteistyö turvaa työvoiman ja jatkokoulutuksen sekä erityisosaaajien saannin yrityksille
- Rajan läheisyys ja hyvät yhteydet Viipurin ja Pietarin talousalueelle mahdollistavat kansainvälistymisen ja yritystoiminnan myös oman alueen ulkopuolella.

TAVOITTEET JA TOIMENPITEITÄ ELINKEINOTOIMINNASSA

Tavoitteet:

- yritystoiminnan vahvistuminen erityisesti matkailussa
- innovaatioiden ja uusien yritysmahdollisuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen
- toiminta- ja yhteistyömalli siitä, miten yritysten välinen yhteistyö ja verkostoituminen käynnistyy ja toimii

Toimenpiteitä:

- etsitään kentältä potentiaalisia yrityksiä sekä kehittämishakuisia nykyisiä yrityksiä, tiedotetaan yritysmahdollisuuksista ja – rahoituksesta ja opastetaan tukien haussa. Järjestetään/osallistutaan järjestäjänä koulutus- ja aktivointitilaisuuksia ja tapahtumia yhteistyössä mm. oppilaitosten, elinkeinoyhtiöiden ja yrittäjäjärjestöjen kanssa. Kärkihankkeena Yritysetsivä
- sukupolvenvaihdostilanteiden tunnistaminen ja muutostilanteessa avustaminen
- Kärkihankkeena Innoliiteri: maaseudulla syntyneitä pieniä tuoteideoita etsitään ja viedään kohti toteuttamista yhteistyössä vapaaehtoisen mentoriryhmän, yliopiston, muiden oppilaitosten ja keksintösäätiön kanssa
- energia- ja ympäristöteknologiaan liittyvä yritystoiminta
- Green Care, jossa esim. Grundtvig- ja Leonardo-partnerimaa Hollanti on pitkällä
- yritystoiminnasta kiinnostuneiden nuorten opastaminen mentoriyrittäjien avulla
- matkailuverkoston opastus, koulutus ja neuvonta tuotteistamisessa, markkinoinnissa ja laatujärjestelmätyössä (Maaseudun matkailusihteeri -hanke)
- kylämatkailun, tapahtumamatkailun, liikunta-, luonto- ja metsämatkailun kehittäminen
- Leader-ryhmä on välittäjäorganisaatio suurten veturiyritysten (Holiday Club ja Imatran kylpylä) ja niille oheispalveluja tuottavien matkailuyritysten välillä
- Salpapolku Lappeenrannasta Luumäen kautta Miehikkälään sekä siihen liittyvät muut matkailu/retkeilykohteet tarjoavat matkailuyrittäjille uusia mahdollisuuksia elämys- ja ruoka-matkailuun, retkeilyyn ja tapahtumien järjestämiseen. Opaskoulutuksen ja Salpaporaaalin uusimisen myötä saadaan ammattimaisuutta kohteiden ja erityyppisten matkailupakettien markkinointiin. Edistetään yrittäjien yhteistyöverkoston syntyä.
- SALPAction-tapahtuman valmistelu ja järjestäminen Salpalinjan eri kohteissa ja yrityksissä Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuonna 2017. Tapahtuman liittäminen muihin juhlavuoden tapahtumiin vahvistamaan Salpalinjan matkailullista hyödyntämistä jatkossakin.
- Opastoiminnan kehittäminen muillakin osa-alueilla esim. historiassa, myös uusin esim. ilmaisullisin keinoin.
- Luovien alojen yrittäjien tuotekehityshankkeet uusien matkailutuotteiden suunnitteluun ja tuotantoon.
- ollaan mukana julkisen sektorin, yritysten ja kolmannen sektorin välisissä neuvotteluissa yhteisesti tuotettavien palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa
- edistetään kylätaajamien monipalvelupisteiden syntyä ja yritysten sijoittumista sinne sekä yrittäjien yhteisten ja yhteisöllisten toimitilojen hankkimista mm. luovien alojen yrityksille
- maahanmuuttajien osaamista ja ammattitaitoa hyödynnetään yritystoiminnassa

5.2 ASUKKAAT

Toimintaryhmätyö on parhaimmillaan tiivistä ja luottamuksellista yhteistyötä maaseudun asukkaiden, yritysten, järjestöjen, yhdistysten ja kuntien kanssa. Lisääntyvässä määrin myös yhteistyötä taajaman asukkaiden ja toimijoiden kanssa.

Vahvuudet

- Maaseudun vetovoiman tunnistaminen ja tunnustaminen
- Maaseutuasumisen uudet trendit, muuttuneet ja erilaistuneet tarpeet, jotka liittyvät työntekoon, harrastuksiin, ruoan tuottamiseen, elämänlaatuun ja yhteisöllisyyteen
- Asumisen väljyys, luonto ja ylpeys omasta asuinympäristöstä ja kylästä
- Kylien asukkaat edustavat monia eri ryhmiä; kanta-asukkaat, maalle- ja maahanmuuttajat, vapaa-ajan asukkaat. Erilaisuus on rikkautta ja mahdollisuus!
- Kattava kyläyhdistysten ja järjestöjen verkosto, talkootyön perinne ja taidot
- Kunnostetut kokoontumistilat, kylätalot, koulut, metsästysmajat ja urheilutilat

Uhat

- Väen väheneminen ja vanheneminen, aktiivisten kyläläisten puute
- Koulutus- ja työmahdollisuudet kotikylän ulkopuolella
- Demokratiavaje ja vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys, päätöksenteon etäännyminen
- Palvelujen keskittyminen, etäännyminen ja puuttuminen. Elämänlaatu, turvallisuus ja taloudelliset mahdollisuudet heikkenevät
- Tiestön rapautuminen, liikenneyhteyksien heikkeneminen, tietoliikenneyhteyksien heikko laatu tai puute
- Asumiseen ja rakentamiseen liittyvät rajoitukset ja kiellot, vesihuollon vaatimukset

Heikkoudet

- Aktiivisten ja sitoutuneiden toimijoiden puute, kylätoimijoiden ikääntyminen
- Yhteisöllisyyden väheneminen, kyläilykulttuurin katoaminen
- Haja-asutusalueella asumisen lisäkustannukset ja vaikeutuminen

Mahdollisuudet

- Uudenlainen maaseudun vetovoima, joka perustuu ihmisten erilaisiin tarpeisiin. Maaseutu tarjoaa monenlaista ja monille, siksi se kiinnostaa erilaisia ihmisiä ja ryhmiä
- Maaseutu voi olla aluetta, jossa teknologian mahdollisuudet ja luovat ratkaisut kehittyvät vanhojen toiminta- ja tuottamistapojen rapautuessa
- Etelä-Karjalan vaihteleva ja kaunis luonto on yksi peruste ja houkutin maaseudulla asumiselle ja sinne muutolle
- Kunnat voivat maankäytön suunnittelulla ja kaavoituksella turvata, mutta samalla myös ohjailla maaseutuasumisen suuntaa ja sijoittumista, joten asukkaiden oma aktiivisuus kylien maankäytön suunnittelussa tärkeää
- Maaseudun ja kaupungin välinen vuorovaikutus

TAVOITTEET JA TOIMENPITEITÄ ASUKASTOIMINNASSA

Tavoitteet:

- "maaseudun ääni" on kuuluva – olemme osa siitä
- saada yhteistyössä aikaan palveluita ja toimintaa uusin tavoin
- Leader- toimintatapaa ja hankemahdollisuuksia hyödynnetään myös Lappeenrannan kaupungin taajama-alueella

Toimenpiteitä:

- edistetään uudenlaisten toimintamallien, ideoiden ja innovaatioiden syntyä ja kokeilua mm. ottamalla ideahaut ja innovaatioleirin tyyppinen kehittämismalli käyttöön

- uudenlaisen, innostavan yhteisöllisen oppimis- ja kehittämiskulttuurin kokeilualueena toimiminen esim. mahdollisen Erasmus+ -strategisen kumppanuushankkeen rinnalla
- uusyhteisöllisyys (mm. sosiaalinen media) otettu käyttöön verkkoviestinnän ja nettikeskustelun muodossa
- korostetaan seudun ja sen omien palveluiden ja tuotteiden sekä niiden markkinoinnin merkitystä paikallistaloudessa ja laajemmalti
- paikallisuutta ja Leaderiä tuodaan näkyville esim. maaseutumarkkinoilla, joulukadulla ja kylien avoimet ovet - tapahtumissa
- pieninvestointeja ja kylätapahtumia esim. teemahankkeina
- kylien kokoontumistilojen ja infran kunnostamista ja rakentamista, mm. valokuitukaapeleita yhteisöllisiin kohteisiin
- kuntakeskuksissa ja kylissä toimivia kyläpalvelupisteitä, joissa saa julkisia palveluita, toimii yksityisiä yrityksiä ja joissa on kokoontumis- ja harrastetiloja asukkaille
- suunnitelmat kyläturvallisuudesta ja omaehtoisesta varautumisesta poikkeusoloihin
- lähidemokratian ja asukasvaikuttamisen edistäminen järjestämällä eri toimijoiden kanssa aiheeseen liittyviä tapahtumia, teemapäiviä ja koulutusta
- kulttuurin ja luovien alojen hankkeita, joissa erityisenä kohderyhmänä naiset ja nuoret
- Korjauskahvilatoimintaa, jossa jostain tietyistä asiasta kiinnostuneet kokoontuvat yhteiseen paikkaan korjaamaan esimerkiksi kodinkoneita tai laitteita. Korjauskahvilat vahvistavat sosiaalisuutta, yhteisöllisyyttä ja kestäväää kehitystä kertakäyttökulttuurin vastavoimana. Niissä voi auttaa muita, oppia itse ja löytää yhdessä luovia ratkaisuja.
- Kaakkois-Suomen Leader-ryhmien yhteinen kv-esiselvityshanke, jossa kartoitetaan kansainvälisen toiminnan mahdollisuudet, kumppanuudet ja sopivimmat toimintamuodot
- Kaakkois-Suomen Leader-ryhmien yhteinen nuorten aktivointihanke
- Lappeenrannassa menossa pilottina Vainikkala-Simola alueen kokonaisvaltainen kehittämishanke kahden eri kylätoimikunnan alueella. Maankäytön ja yritystoiminnan ohella mukana kylien asukaslähtöiset hankkeet. Toteutetaan 2-4 vastaavaa hanketta, jotka tukevat asukkaiden verkostoitumista ja yhteistyötä laajemmilla kyläalueilla ja seutukunnalla.
- strategiasuunnitelma siitä, mitä kaupunkitaajamassa voidaan paikallislähtöisesti tehdä
- toteutetaan ajatusta kaupunki-Leaderistä opastamalla ja tukemalla pieniä asukaslähtöisiä hankkeita, joihin haetaan rahoitusta eri lähteistä

5.3 YMPÄRISTÖ

Vahvuudet

- Saimaa ja lukuisat pienet järvet sekä Saimaan kanava ja muut vesireitit
- Salpausselät ja vaihtelevat maastot
- Runsaat luonnonvarat ja suotuisat ilmasto-olot

Uhat

- Kyläraitit pusikoituvat ja kulttuurimaisemat kasvavat umpeen
- Vesistöt rehevöityvät ja vedenlaatu heikkenee
- Lisääntyvä liikenne, maankäytön ja kaavoituksen ratkaisut

Heikkoudet

- Luonnon ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen vähäistä
- Oman lähiympäristön arvoja ei tunnisteta – itsestänselvyys
- Ympäristöä suhteellisen vaikea ”muuttaa rahaksi” ja tuotteistaa esim. matkailussa
- Mahdollisuuksiin nähden vähäinen yhteistyö matkailuyritysten kesken

Mahdollisuudet

- Matkailijat sekä kotimaasta että yhä useammin muualta Euroopasta, Venäjältä ja jopa Kaukoidästä ovat kiinnostuneita alueen monimuotoisesta luonnosta, joka tarjoaa hiljaisuutta, elämyksiä ja aktiviteetteja (Saimaa brändi ja sen tuotteistaminen)

- Nykykarjalaisuuteen edelleen kuuluvan luonnonmystiikan hyödyntäminen matkailussa
- Loma-asutus, hotelli- ja kylpylätoiminta (oheispalvelut ja yhteistoiminta, alihankinta, lähi- ja luomuruoka) ja ympärivuotiset matkailumahdollisuudet
- Kulttuurimaisemien ja rakennetun ympäristön, historian ja tarinoiden kirjo (Salpalinja ja vanhat linnoitteet Kärnäkoski ja Taavetti, Saimaan kanava, teollinen historia ja rakennukset)
- Perinnebiotoopit, kosteikot ja suojelualueet (perustaminen, hoito ja tuotteistus matkailussa)
- Monipuoliset liikunta- ja retkeilymahdollisuudet eri vuodenaikoina
- Kulttuuripalveluiden ja kulttuuritarjonnan kytkeminen matkailuun (kylätapahtumat)
- Verkostojen luominen ja yhteistyö, osaamisen lisääminen, laadusta huolehtiminen

TAVOITTEET JA TOIMENPITEITÄ YMPÄRISTÖASIOISSA

Tavoitteet:

Ympäristön tilan paraneminen asukaslähtöisillä toimenpiteillä

- vesistöjen ja muun ympäristön suojelu
- uusiutuvan energian tuotanto ja käyttö
- asuinympäristön viihtyisyyden lisääminen

Toimenpiteitä:

- asukkaiden ympäristötietoisuuden ja kiinnostuksen lisääminen selkeällä, käytännönläheisellä tiedottamisella ja jo saaduilla hyvillä esimerkeillä, esim. retkikohte-esittelyt, Veera Vesipisara seikkailee -tyyppinen tiedottaminen tarinoiden muodossa lapsille
- Saimaan vesistöalueella kosteikkojen rakentaminen ja hoito sekä perinnemaisemien ennallistaminen eri toimenpitein
- paikallislähtöisten uusien/uudistettujen ratkaisujen suunnittelu ja kokeilu vesiensuojelussa, esim. pienet pihapengerrykset ja ojasuodattimet
- asuinympäristöjen ja kylämaisemien kunnostus mm. teemahankkeiden avulla. Paikallisesti merkittäviä ja huomionarvoisia kohteita haetaan esim. kyläkävelyillä
- ympäristötalkoot – siivouspäivä samanaikaisesti useissa kunnissa ja kylissä Lemillä vuosittain koko kunnan alueella toteutetun siivoustapahtuman mallin mukaisesti aktivoidaan muiden kuntien asukkaita ja järjestöjä toteuttamaan vastaavia talkoopäiviä.
- ulkoilureittien ja ulkoliikuntapaikkojen kunnostus ja rakentaminen. Salpapolun rakentamistoimenpiteitä välille Lappeenranta-Miehikkälä, samoin Salpalinjaan liittyvä pyöräilyreitti. (toteutus, markkinointi ja hyödyntäminen yritystoiminnassa ja yhteydet muihin hankkeisiin)
- Lappeenrannan teknillisen yliopiston ja Etelä-Karjalan Leader-yhdistysten yhteistyönä maakunnallinen kärkihanke "Energiaomavarainen kylä", jossa monimuotoisesti ja asukkaita osallistavasti hyödynnetään maalämmön ja biokaasun, puu-, tuuli-, aurinkoenergian mahdollisuudet. Valmistelevana toimena Leader-alueiden asukkaille järjestetään tiedonvälitys- ja innostustapahtumat yliopistolla ja maaseutukunnassa: tutustumispäivä ja käytännönläheinen infotilaisuus. Asukkaiden kiinnostuksen, sitoutumisasteen ja kylillä näköpiirissä olevien mahdollisuuksien perusteella linjataan toiminnan suuntaviivat, tehdään esiselvitys ja kehittämishanke. Kylien energiaomavaraiset ratkaisut malleina muille alueille.

6. STRATEGIAN TOTEUTTAMINEN

Verkostoituminen ja osallistuminen

Yhteistyö ja verkostomainen toimintatapa on yksi toiminnan pääperiaate. Kaakkois-Suomen muut Leader-yhdistykset ja Kaakkois-Suomen ely-keskus ovat verkostoyhteistyön ydintä. Työnjaosta maaseutuohjelman toteutuksessa on laadittu yhteistyösopimusluonnos. (Liite 7). Viestintäyhteistyötä Leader-yhdistysten ja ELY-keskuksen välillä jatketaan uudistuvissa muodoissaan.

Kaakkois-Suomen Leader-yhdistykset tekevät yhteistyötä nk. perustoiminnan ohella viestintä-, nuoriso- ja kansainvälisissä hankkeissa. Sepran kanssa hankearviointissa ja elinkeinollisissa hankkeissa. Etelä-Karjalan Kärki-Leaderin kanssa tehdään yhteistyötä mm. Energiaomavarainen kylä -hankekokonaisuudessa, yritysverkostohankkeissa ja Kylänperkauksessa (kylien resurssien käytön mitoituksessa tarpeita vastaavaksi ja päällekkäisyyksiä karsimalla) sekä laatutyön ristiinauditoinnissa. Yhteistyötä muiden Leader-yhdistysten kanssa vahvistetaan strategian tavoitteiden saavuttamiseksi.

Etelä-Karjalan liitto on keskeinen yhteistyökumppani, neuvonantaja ja vaikuttaja. Liitolta pyydetään ja liitto pyytää lausuntoja. Liiton edustajien kanssa käydään aika ajoin läpi maakunnan kehittämisasioita ja Leaderin roolia niissä. Tilaisuuksiin osallistumien puolin ja toisin.

Kunnat ovat avainasemassa Leader-yhdistyksen yhteistyökumppaneina, Leader-toiminnan rahoittajina ja myös hankkeita toteuttavien pienten yhdistysten välirahoittajina. Lisäksi kuntien viranomaiset toimivat tarvittaessa asiantuntijoina ja neuvonantajia toimialaansa koskevissa asioissa. Kunnat ovat myös hankehakijoina ja hankkeiden toteuttajina tarvittaessa, esim. kun pienen yhdistyksen resurssit eivät riittäisi laajemman hankkeen hallinointiin

Kuntiin pidetään yhteyttä säännöllisesti tiedottamisen, raportointien, rahoituksen, yhdistysasioiden, hankkeiden ohjausryhmäkokousten ja ohjelma-arviointien kautta samoin kuin paikallisten kehittämistarpeiden tunnistamiseksi. Henkilökohtaisia tapaamisia on tarpeen mukaan.

Lappeenrannan kaupungin eu- asiamiehen ja LSKY:n vuosittaisessa tapaamisessa käsitellään Leader- ajankohtaisasiat ja käydään läpi kaupungin maaseutualueen hankkeet etukäteen valmistellun raporttikaavakkeen pohjalta. Vuosittain kaupungille toimitetaan myös päivitetty Leader-hankkeiden kooste kaupungin hankeraporttijulkaisuun. LSKY ry ottaa tämän lukijaystävällisen raportointimallin käyttöön koko toiminta-alueellaan.

Neljän maaseutukunnan kuntapäätäjien yhteistyöryhmän, Länsi-Saimaan seututoimikunnan kokouksissa esitellään Leader- asioita. Tarpeen mukaan Leader- yhdistykset käyvät Lappeenranta-Imatra kaupunkiseudun kuntapäätäjien työvaliokunnassa esittelemässä Leaderiä. LSKYn maaseutukoordinaattori on ollut Länsi-Saimaan kuntien edustajana työvaliokunnalle asioita valmistelevalle sihteeristössä.

Lappeenrannan seudun elinkeinoyhtiön WIRMA Oy:n toiminta koko seudun yhteisenä organisaationa päättyi vuoden 2013 lopulla, minkä jälkeen mukana on 3 kuntaa. Seudulla haetaan nyt uusia toimintamuotoja elinkeinoneuvontaan. WIRMAN alkavien yrittäjien neuvojan kanssa on tehty erittäin hyvää yhteistyötä yritystukiasioissa. Yhteistyön tiivistämisestä ja myös hankeyhteistyöstä on neuvoteltu. Kaakkois-Suomen seudulliset elinkeinoyhtiöt toteuttivat laajaa matkailun kehittämishankekokonaisuutta yhteistyössä kukin erikoistuen tiettyyn osa-alueeseen. Leader toi niin paikallisia toimijoita näihin yhteisiin tilaisuuksiin kuin myös ideoita ja kansainvälisiä kontakteja. Matkailuhankkeesta puolestaan saatiin asiantuntijaosaamista Leader-toimenpiteisiin. Laadukkaita tilaisuuksia pystyttiin järjestämään tehokkaasti ja niihin saatiin runsaasti osallistujia.

Etelä-Karjalan seudullisen maaseututoimen johtaja toimii yhteisöllisten Leader-hankkeiden ennakkoarviointiryhmän puheenjohtajana. Lappeenrannan maaseutuasiamies edustaa Leader-yhdistyksen hallituksessa julkista sektoria. Maaseutuviranomaiset ovat yhteistyön yksi kulmakivi. Pro Agria Etelä-Suomen yritysneuvojille on ohjattu yritystukien hakijoita mm.

kannattavuuslaskelmien laadintaa varten. Yhteisiä yritysinfotilaisuuksia on myös järjestetty ja Maa- ja kotitalousnaisten edustaja on ollut LSKY:n hallituksen jäsenenä.

Etelä-Karjalan Kylät ry:n hallituksessa on Leader-ryhmän edustus, joten kehittämistyössä toimitaan samansuuntaisesti yhteisin periaattein. Kylät ry on toiminut kokoonjuoksijana maaseudun yhteisen äänen puolesta. On sovittu kylätiedottamiseen ja Leader-yhdistysten ja Kylät ry:n roolien selkeyttämiseen liittyvästä viestintäyhteistyön tiivistämisestä ja tehostamisesta (sähköinen uutiskirje ja yhteinen esite). Leader-yhdistys on siirtymässä samoihin toimitiloihin Etelä-Karjalan Kylät ry:n kanssa. Selvitetään mahdollisuuksia näiden kahden yhdistyksen ja myös Lappeenrannan kaupungin maaseutuasiamiehen yhteisen toimipisteen perustamiseen. Yhteinen toimisto antaa joustoa työtehtävien hoitoon, helpottaa viestintää ja näyttäytyy ulospäin vahvana maaseudun kehittämisen yksikkönä.

Etelä-Karjalan Kylät ry:n kolmivuotinen Kyläapu-hanke on saanut ELY-keskuksen työllisyyspoliittisen rahoituksen vuoteen 2016 saakka. Pitkäaikaistyöttömien työllistämiprojektin haravointityön ´oheistuotoksena´ kertynee tietoa muustakin kylien työvoiman kysyntä-tarjontatilanteesta, mikä on hyödynnettävissä Leader-toiminnassa.

Etelä-Karjalan Yrittäjät ry ja sen paikallisyhdistykset ovat keskeisiä yhteistyökumppaneita, joiden kanssa tehdään mm. tiedotusyhteistyötä. Ohjelmakauden käynnistymisestä ja yritys- ja kehittämistukiasioista tehdään yhteistyössä juttuja maakunnalliseen Yrittäjäposti-julkaisuun. Jäsenyritysten oman jakelun kautta lähetetään myös tietoa. Yrittäjäyhdistykset ovat toteuttaneet Leader-hankkeita.

Ympäristöviranomaiset ja -yhdistykset ovat merkittäviä yhteistyökumppaneita asiantuntijoina, kehittämisessä ja hanketyössä, samoin eri nuorisojärjestöt. Etelä-Karjala Instituutin kanssa tehdään vahvistuvaa verkostoyhteistyötä kulttuuriasioissa ja Etelä-Karjalan Virkistysaluesäätiö on mukana luontomatkailu- ja liikuntapaikkarakentamisen hankkeissa.

Verkostoituminen ja toimijoiden yhteistyö ovat jatkuvasti kehittyneet ja tiivistyneet. Perinteisten yhteistyökuvioiden lisäksi on mukaan tullut toimijoita, joiden kautta on kehittämistyöhön saatu uudenlaista vireyttä ja näkemyksiä. Tällaisia kokoonpanoja on esimerkiksi **Hyvinvointi/hoiva-alan tulevaisuustiimi**, jossa maakunnan terveystoimijat, Leader-ryhmät, Etelä-Karjalan Kylät ry, Etelä-Karjalan Liiton, 4H ja kuntien edustajat ovat pohtineet maaseudun hoivapalvelukysymyksiä. **Matkailuyritysten verkosto** kokoontuu säännöllisesti, Maaseudun yhteisen äänen, paikalliskehittäjien ja yrittäjyyden asiantuntijaverkostojen kokoonpano ja toimintatavat ovat hioutumassa.

Kansainvälinen toiminta

LSKY ry on aloitteentekijänä ja yhteistyössä Rajaseutuliton kanssa etsinyt itärajan takaa ensimmäisiä ruohonjuuritason kumppaneita Lappeenrannan seudun matkailun yritys- ja yhdistysverkoston paikallisille toimijoille. Verkoston Leader-hankkeessa Karjalan Kannakselle tekemä Venäjä-yhteistyö laajenee Etelä-Karjalan Kärki-Leaderin alueelle. Verkostojen rakentaminen, keskinäinen kanssakäyminen, oppiminen ja maaseutumatkailun edistäminen mm. markkinointiyhteistyöllä rajan molemmin puolin hyödyntää koko aluetta. Viedään eteenpäin venäläisen yhteistyökumppanin ideaa yritysten ja yhteisöjen yhteisestä tapahtumahankkeesta Kahden kulttuurin Vuoksi.

Etelä-Karjalan ja Kaakkois-Viron välinen yhteistyö tähtää myös matkailun edistämiseen mm. retkeilyreittien kehittämisessä. Nuorten kv-hankkeissa yhtenä aiheena voi olla jokin yrittämiseen tai kotiseutuun liittyvä ja siihen kiinnittävä produktio tai . Nuorten ja nykyistä useampien maahanmuuttajien mukaan saaminen kansainväliseen toimintaan laajentaa toimintamuotoja ja helpottaa kanssakäymistä, sillä näillä ryhmillä on sekä tarvittavaa kielitaitoa että kulttuurien tuntemusta.

Kuuden maan (Skotlanti, Hollanti, Saksa, Puola, Itävalta ja Suomi/Lappeenrannan seutu) yhteinen **Grundtvig**-hanke (Elinikäisen oppimisen ohjelma) käynnisti **maaseudunkehittäjien eri alojen**

osaajien CORDERA-verkoston. Verkoston kahdeksan kumppania ovat Leader-yhdistysten, paikallisuuden ja alueiden kansalaisjärjestöjen, maaseutututkimuksen ja yritysten edustajia. Tarkoituksena on Day of the Region –toimintamallien levittäminen, toisilta oppiminen ja hyvien käytäntöjen jakaminen alue- ja paikallismarkkinoinnissa sekä asukkaiden osallistamisessa. LSKYn kansainvälinen Rural Open Days -seminaari ja Maaseudun avoimet ovet –tapahtuma seitsemällä kylällä Leader-brändin julkistuksella ryyditettynä toteutuivat hankkeen tuloksena 5.-7.6.2014. Rural Open Days –seminaarimme aiheet alueidentiteetti ja osallistava maaseutu/paikallismarkkinointi herättivät runsaasti kiinnostusta. Niillä on rooli tulevan yhteistyön suunnittelussa.

Cordera –verkosto Skotlantia lukuunottamatta toteuttaa myös Leonardo-ohjelman BIEP -hanketta maaseutu-asumisen mahdollisuuksien strategioista vuosina 2014-2015. LSKY on kartoittanut otoshaastatteluin matkailuyritysten markkinoinnin ja kestävän kehityksen koulutustarpeita ja mahdollisuuksia yhteistyössä Etelä-Karjalan aikuiskoulutuskeskuksen kanssa. Erasmus+ rahoitteisia strategisia kumppanuushankkeita on ideoitu mm. aiheesta kylien elinvoima ja alueiden luovuuden potentiaalın käyttöönsaaminen. Jälkimmäistä aihepiiriä on pohdittu ja viety hieman eteenpäin mm. Ruralia Instituutin edustajien kanssa.

LSKY ry myös verkottaa toimijoita ja levittää kokemuksia ja tietoa CIMOn rahoitusmahdollisuuksista alueella, maakuntaan ja muille Leader-toimijoille. Näitä mahdollisuuksia on erityisesti Etelä-Karjalassa hyödynnetty vähän. Out of the box – mitä enemmän alueelle saadaan vieriämään erilaisia pientä innovatiivista toimintaa ja uusia ajatuksia, sitä todennäköisemmin jokin pieni osa toiminnasta myös lähtee kasvuun ja menestyy. Rajojen ylitys mahdollistaa uusia ideoita ja vireyttä alueelle.

Nuoriso

Asukastoimijat kylissä, kyläjärjestöissä, asukasyhdistyksissä ja Leader-ryhmässä ovat lähes poikkeuksetta keski-ikäisiä tai jo eläköityneitä henkilöitä. Kokemus ja yhteinen kieli nuorten kanssa toimimisesta puuttuu tai sen on hyvin heikkoa. Toiminnan suunnittelussa nuoret ja nuoret aikuiset helposti unohtuvat kohderyhmänä.

Toiminnan jatkuvuuden kannalta on tärkeää, että myös nuoret saadaan mukaan.

- onko kylätalolla tilaa nuorille tai onko heillä kylällä oma paikka kokoontua?
- osataanko nuorten taitoja hyödyntää esim. tiedotuksessa?
- onko kylällä nuorille suunnattuja tapahtumia tai toimintaa, löytyykö kotikylältä työtä?
- annetaanko nuorille mahdollisuutta vaikuttaa ja ottaa vastuuta, kutsutaanko heitä mukaan?

Kysymyksiin vastaaminen avaa uusia näkökulmia ja auttaa näkemään mahdollisuuksia nuorten rekrytoinnissa toimintaan. Leader-ryhmän roolina on olla kokoamassa verkostoja, joissa teemana on nuoruus ja joissa korostetaan nuorten hyvinvointia, kotiseudun tuntemuksen tärkeyttä ja oman alueen tarjoamia opiskelun, toimeentulon ja elämisen mahdollisuuksia.

Mies/nais näkökulma

Kyliä ja yhdistysten hankkeista merkittävä osa kohdistuu rakentamiseen ja erilaisiin investointeihin, joiden toteuttajina ovat pääasiassa miehet. Lisäämällä painotusta naisryrittäjyyteen, kulttuuriin, kädentaitoihin ja matkailuhankkeissa mm. lähiruokaan ja majoituspalveluihin tarjoutuu naisille uusia mahdollisuuksia hyödyntää osaamistaan ja yrittäjätaitojaan. Samalla korostuvat toiminnassa myös ns. pehmeämmät arvot.

Nykypäivän karjalaisuus

Karjalaisuudesta sanottua:

- Karjalaiset ovat pohjavireeltään avoimia ja myönteisiä.
- Karjalaisuus luo myönteisiä, iloisia mielikuvia, olemme sitkeitä ja sisukkaita tarpeen niin vaatiessa, ilo nousee pintaan ”vaikka syvän märkänis”.
- Usein puhetta on paljon, suunnitelmia ja ideoita syntyy, mutta ajatusten jalostaminen toiminnaksi ja valmiiksi hankkeiksi ontuu. Uskallusta puuttuu, riskinottoon ei ole halukkuutta.
- Vaatimattomuus on ollut tapa selviytyä vaikeuksissa – se on edelleen rasisiteena.

Jos arviot osuvat oikeaan, on positiivisten piirteiden hyödyntämistä Leader-työssä vahvistettava ja vastaavasti nujerrettava negatiivisuus ja liiallinen varovaisuus hyvien ja onnistuneiden

esimerkkien avulla. Ylpeyttä omasta asuinympäristöstä korostetaan. Avoimuuteen ja suvaitsevaisuuteen kannustetaan. Tuotekehityksessä, palveluissa ja kulttuurissa tuodaan rohkeasti esille karjalaisuus.

Paikallistalous ja kestävä kehitys

Paikallistaloudessa painottuvat luomu- ja lähiruoka, ruokapiirit, suurkeittiöiden ja kuntien elintarvikehankinnat, paikallisesti tuotetut palvelut, lähikaupat ja kylä- ja uusosuuskunnat sekä pienimuotoinen tuuli- ja aurinkoenergia. Paikallistalouden huomioon ottaminen tarjoaa yritys-, asukas- ja kylätoiminnassa mahdollisuuksia, joita edistetään ja tuetaan.

Kestävä kehitys on yhteiskunnassa tapahtuvaa muutosta, jonka tavoitteena on turvata tuleville sukupolville vähintään yhtä hyvät toimeentulomahdollisuudet kuin nykyisellä sukupolvella on. Tähän on mahdollista päästä, kun päätöksenteossa ja eri toiminnoissa otetaan ympäristö, ihmiset ja talous tasavertaisesti huomioon. Paikallisesti toteutettuna pienimuotoisenkin ekologinen, sosiaalinen ja ta-loudellinen kestävyys on osa laajempaa kestävä kehityksen pyrkimystä ja sellaisenaan tuettavaa toimintaa. Hankesuunnitelmiin sisällytetään paikallistalouden ja kestävä kehityksen tavoitteet.

7. MONIRAHASTOISUUS

Hankerahoituksessa käytetään perinteisiä rahoituslähteitä monipuolisesti ja tehokkaasti (maaseuturahasto, kalatalous). Samaan aikaan laajennetaan rahoitus pohjaa etsimällä uusia rahoitusmuotoja hankekohteista ja hankkeiden toteuttajista riippuen (ENI, ESR, EAKR, Erasmus+, Interreg). Mm. OKM:n, RAY:n, kotiseutuliiton sekä säätiöiden ja rahastojen käyttöä edistetään. Hankkeiden toteuttajia ohjataan hyödyntämään kehittämiskohteisiin sopivimpia rahoituslähteitä.

Monirahastoisuus mahdollistaa entistä laajemman kehittämis- ja hanketoiminnan myös Lappeenrannan kaupungin taajama-alueella ja antaa asukasyhdistyksille ja eri järjestöille uusia ”pelimerkkejä” oman toimintansa kehittämiseen, asuinalueiden kohentamiseen ja yhteisöllisyyden lisäämiseen. Asukaslähtöisen kehittämistoiminnan ja Leader-toimintatavan käyttöönottoa kaupunkialueella halutaan edistää, koska vähenevien kaupungin palveluiden ja niukkenevan julkisen rahoituksen tilanteessa toimintatapojen muutosta ja asukkaiden osallistamista tarvitaan. Toteutetaan ns. **Kaupunki-Leaderiä** kehittämissyhdistyksen omilla toimenpiteillä seuraavasti:

1. Haetaan rahoitus aktivointi- ja neuvontahankkeelle, jonka tavoitteena on koota kaupunki-alueen paikallisen kehittämisen strategia toimenpidesuunnitelmineen.
2. Mahdollisuuksien mukaan otetaan käyttöön toimintamalli, jossa LSKY ry opastaa kaupunkialueen yhdistyksiä pienten esr-/eakr- hankkeiden haussa ja esittää hankkeita viranomaisten rahoitettavaksi.
3. LSKY:n hallitus nimeää keskuudestaan 4-jäsenisen Kaupunki-Leader jaoston, jonka apuna voidaan käyttää myös ulkopuolisia asiantuntijoita.

Leader-asiamies Suomen Kylätoiminta ry:stä Heli Walls oli mukana esittelemässä Kaupunki-Leaderiä Lappeenrannan kaupungin eu- ja elinkeinojaostolle 8.4.2014. Hankebudjetti 13 000 euroa/v, josta kuntaraha 1 300 euroa/v (kohta1). Lisäksi Lappeenrannan kaupunki on alustavasti kaavaillut 10 000 euron kuntarahaosuutta hankerahoitukseen. Siten Kaupunki-Leaderin julkinen rahoitus vuosina 2014-2020 olisi 10% kuntarahoitusosuudella yhteensä 191 000 euroa.

Kalatalous

Itä-Suomen kalatalousohjelmaa ovat toteuttaneet 11 Itä-Suomen Leader-yhdistystä. Kalatalouden kehittämistyö jatkuu Itä-Suomen kalatalousryhmässä ohjelmakaudella 2014-2020. Uusi Itä-Suomen kalatalousohjelmastrategia on työn alla. Strategian pääteemoiksi on valittu

- Verkostoitunut ja monipuolinen kalatalous
- Kalastusmatkailu ja kansainvälisyys
- Vesistöjen monipuolinen merkitys, käyttö ja osallisuus

LSKY:n toiminta-alueella on 3 ammattikalastajaa. Kalanjalostusta ja vesiviljelyä (kala + rapu) harjoittaa yhteensä 18 yritystä. Jatkuvuuden turvaaminen sekä Lappeenrannan Mustolan kalapakastamon tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen kalanjalostuksessa ja markkinoinnissa ovat tärkeitä tavoitteita.

Itä-Suomen kalatalousohjelmaan haetaan 3 milj. euron rahoitusta. Kuntarahaosuudet (10%) määrittyvät vesistö-pinta-alan mukaan. Etelä-Karjalassa 35 490 euron kuntaraha on neuvoteltu haettavan Etelä-Karjalan liitolta.

8. HANKKEIDEN VALINTAKRITEERIT JA SEURANTA

Hankkeiden valintakriteerien merkitys korostuu, koska haettava rahoituskehys ei riitä kaikkiin tarpeisiin ja valintoja on tehtävä. Hakijoiden tasapuolisen kohtelun ja avoimuuden vuoksi hankevalintakriteerit laitetaan nettisivuille helposti löydettävään Hakijalle –kohtaan. Strategiapainotuksista johtuen yritystuet ja elinkeinolliset hankkeet ovat etusijalla hankkeita valittaessa.

Kriteerit

Rahoitettavien hankkeiden tulee olla *strategianmukaisia, aidosti asukaslähtöisiä ja toteutuskelpoisia. Hakijan taloudellisten ja taidollisten edellytysten tulee täytyä ja hankkeen jälkeisen toiminnan jatkuvuus tulee olla varmistettu.*

Positiiviset vaikutukset *ympäristöön, asukkaiden viihtyvyyteen, tasa-arvoon ja paikalliseen kulttuuriin* sisältyvät valintakriteereihin. *Paikallistaloudelliset vaikutukset ja kestävä kehitys otetaan huomioon. Elinkeinolliset vaikutukset, hankkeen uutuusarvo tai lisäarvo* alueella sekä yhteistyön taso arvioidaan numeerisesti asteikolla 1-5. Pisteytysperusteille on tässä osiossa laadittu määritelmät. Hanketoiminnan myötä *lisääntyvä sosiaalinen toiminta* on myös merkittävä valintakriteeri. *Nykypäivän karjalaisuuden* hyödyntäminen sisältyy valintakriteereihin.

Alueidenvälisissä ja kansainvälisissä hankkeissa tulee olla lisäarvoa verrattuna paikallisen hankkeeseen. Alueidenvälisissä hankkeissa lisäarvona voi olla jo hankkeen tehokkaampi toteutus laajemmalla alueella. Kansainvälisissä hankkeissa yksi tärkeä tekijä on hankkeen pitkäaikainen vaikuttavuus.

Seuranta

Länsi-Saimaan kehittämissyöjien toimintaa, rahoitusta sekä hankkeiden tuloksia ja vaikuttavuutta seurataan ja analysoidaan eri tavoin. Seurataan myös sitä, miten Leader- hankkeet täydentävät ja tukevat alueen kokonaiskehitystä.

Muutamia kertoja ohjelmakauden aikana hanketoimijoille ja sidosryhmille osoitetut kyselyt antavat nopeaa palautetta ja mahdollistavat tarvittaessa korjaavat toimenpiteet. Kyselyjen kautta saadaan tietoa siitä, mikä toiminta on jäänyt elämään hankkeen jälkeen ja miten hyviä käytäntöjä voidaan monistaa edelleen. Kyselyt voidaan toteuttaa oppilaitosyhteistyönä ja nettikyselynä tai haastatteluina.

Lappeenrannan kaupungin omassa EU-hankeseurannassa käytettävä lyhyen ytimekäs hankekortti otetaan käyttöön myös muille kunnille tehtävässä vuosiraportoinnissa. Leader-ryhmän hallitukselta ja henkilöstöltä kootaan palautetta vuosittain. Yhdistyksen hallituksen jäsenille nimetään hankkeet, joiden edistymistä he seuraavat, avustavat tarvittaessa ja raportoivat hallitukselle.

Hankkeista tehdään ennakko- ja loppuarviointi. Ennakoarvioinnissa noudatetaan entistä käytäntöä kirjaamalla useimmiten myös tiivis sanallinen lausunto ja perusteluita puolettuihin hankkeille. Loppuarviointi pyritään tekemään joko yhdessä ohjausryhmän kanssa tai

ristiinarviointina toisen Leader-ryhmän kanssa. Ennakoarviointiryhmä haastattelee yritystuen hakijat ja arvioi suuremmat kehittämishankkeet. Hankesuunnitelma tulee kirjoittaa selkeäksi tavoitteineen, jolloin myös toteumaa ja tulosten saavuttamista on helpompi seurata. Strategian toteutumista seurataan vuositasolla. Strategiasta tehdään väli- ja loppuarviointi.

9. MITTARIT JA TAVOITTEET

1. Elinkeinot –painopistealue 55% maaseuturahoituksesta

Tuotostavoitteet ja mittarit

Elinkeinolliset hankkeet, kpl	4
Yrityshankkeet, kpl	25
Uudet hakijat, %	60
Yritysneuvojaverkoston ja rahoittajien yhteistyöpalaverit, kpl	14
LSKY toimii välittäjänä suurten ja pienten yritysten välillä, yhteiset tilaisuudet	6
LSKY järjestää ja osallistuu pienyritystoiminnan koulutukseen 2 kpl/vuosi	14

Tulostavoitteet ja mittarit

Toimiva matkailuyritysten verkosto	1
Innovaatioaihiot, kpl	10
Uudet yritykset (mm. wellnes tyyppiset hoivapalveluyritykset, ohjelmapalvelu- ja opastointia, uusiutuva energia), kpl	10
Uudet työpaikat, kpl	10
Hankkeen aikaiset työpaikat, htv	14
Tuotos- ja tulostavoitteista kohdentuu 35% naisille/50% miehille/15% nuorille	

2. Asukkaat -painopistealue 25% maaseuturahoituksesta

Tuotostavoitteet ja mittarit

Nuorten hankkeita, kpl	10
Kansainvälisiä hankkeita/toimia, kpl	4
Kyläalueiden kokonaisvaltaisia kehittämishankkeita	3
Muille rahoittajille ohjattuja hankkeita kpl	20
Monirahastoisuushankkeet, kpl (ei maaseuturahoituksella)	5
Kylä- ja asukastoiminnan kehittämiskoulutus&opintoretket, kpl	14
Yhdistysfuusiot, kpl	10

Tulostavoitteet ja mittarit

Kylien monipalvelupisteet, joissa julkisia palveluita, yrityksiä sekä asukkaiden vapaa-ajan tiloja yms. toimintoja kpl	4
Uudet/kunnostetut matkailutuotteet/kohteet, kpl	5
Kunnostetut/uudet kylätalot, rakennukset ja rakennelmat kpl	10
Asukaslähtöisen toiminnan yleistymisen: kokonaan uudet hakijat, %	30
Uudet, aktiiviset kyläkehittäjät/kylät kpl	5
Hankkeen aikaiset työpaikat, htv	6
Tuotos- ja tulostavoitteista kohdentuu 40% naisille/30% miehille/30% nuorille	

3. Ympäristö painopistealue 20% maaseuturahoituksesta

Tuotostavoitteet ja mittarit

Vesistöjen kunnostusta ja laadun parantamista edistäviä toimenpiteitä kpl	..10
Maisemanhoitosuunnitelmat, kpl	15
Maiseman/ympäristönhoitotoimenpiteet, kpl	30
Erityisympäristötukia, kpl	10

Tulostavoitteet ja mittarit

Toimivia, standardit täyttäviä ulkoilureittejä kauden lopulla, km	50
Energiaomavaraisuusaste pilotti(osa)toimenpiteissä, %	25
Asukaslähtöisen toiminnan yleistymisen, kokonaan uudet hakijat, %	30
Hankkeen aikaiset työpaikat, htv	4

Tuotos- ja tulostavoitteista kohdentuu soveltuvin osin 45% naisille/45% miehille/10% nuorille Alueidenvälisiä hankkeita toteutetaan vähintään 5 ja kansainvälisiä hankkeita vähintään 4.

10. VIESTINTÄ JA AKTIVOINTI

Leader-toiminnan oma brändi ja viestintäilme selkiyttävät ulkoista viestintää merkittävästi. Yhtenäiset logot, yhteinen verkkosivusto ja keskitetty tiedottaminen lisäävät Leader-toiminnan tunnettua ja uskottavuutta. Valtakunnallisen brändin ohella alueellinen ja Leader-ryhmän itse toteuttama viestintä ja tiedotus täydentävät kokonaisuutta.

Kaakkois-Suomen Leader-ryhmien tavoitteena on viestintäyhteistyön lisääminen ja vähintäänkin oman ELY-keskusalueen laajuinen tiivis viestintäyhteistyö. Ryhmän oma viestintä ja tiedotus suunnataan yrityksille, kylätoimijoille ja asukkaille, kuntapäätäjille, rahoittajille ja muille sidosryhmille. Tavoitteena on kertoa Leader-toimintatavasta ja -rahoituksesta kansantajuisesti ja kattavasti.

Viestintä ja aktivointi liittyvät kiinteästi yhteen. Viestinnässä käytetään perinteisten kanavien: lehdistön, omien nettisivujen ja jäsenkirjeiden sekä tilaisuuksiin ja tapahtumiin jalkautumisen lisäksi myös sosiaalista mediaa. Laaditaan yhdistystä ja sen toimintaa varten ”myyviä” ja informatiivisia esitteitä. Varustetaan työntekijöille ja hallituksen jäsenille ”infokassi”, joka kulkee mukana tilaisuuksissa ja josta löytyy kulloinkin ajankohtaista tiedotusaineistoa jaettavaksi. Viestintäsuunnitelma liite 3.

Alueen toimijoiden aktivoinnin peruslähtökohta on esillä oleminen ja aktiivinen yhteydenpito toimijoihin. Alueen toimijoita aktivoidaan hanketoimintaan ja maaseudun kehittämiseen mm. järjestämällä erilaisia tilaisuuksia, tapahtumia ja kokouksia. Pyrkimyksenä on erityisesti kohderyhmittäin tapahtuva aktivointi, jolloin asia saadaan esitettyä kunkin toimijan kiinnostuksen mukaisesti. Lisäksi yhdistys on aktiivinen olemaan yhteyksissä eri toimijoihin ja pääsemään näin mukaan muiden tahojen järjestämiin kokouksiin, tilaisuuksiin, seminaareihin, tapahtumiin ja näyttelyihin kertomaan hanketoiminnan mahdollisuuksista ja maaseudun kehittämisestä Lappeenrannan seudulla. Kaikki viestintäsuunnitelman keinot ovat myös osa aktivointia.

Hanketoimijoiden näkökulmasta aktivointi keskittyy potentiaalisten hankehakijoiden aktivointiin sekä henkilökohtaisten kontaktien että yleisten tilaisuuksien myötä. Aktivointi on tärkeää myös hankkeiden toteuttamisen aikana hankkeiden onnistumiseksi ja myös hankkeen jälkeen toimijoihin pidetään yhteys toiminnan jatkuvuuden vahvistamiseksi. Aktivointisuunnitelma liite 4.

11. OPPIMISSUUNNITELMA

Oppimissuunnitelma (liite 5) koostuu hallitustyöskentelyn osa-alueista, henkilöstön ja hankehakijoiden koulutuksesta sekä sidosryhmille, muille toimintaryhmille ja jäsenistölle suunnatusta infosta ja opastuksesta.

12 RAHOITUS

Leader- rahoitussuunnitelma

Ohjelmakaudelle 2014-2020 haettavan julkisen tuen Leader- rahoituskehys on 3 766 000 euroa. Painopisteenalueittain hankerahoitus jakautuu seuraavasti: elinkeinot 55%, asukkaat 25%, ympäristö 20%.

Taulukko 1. Kokonaisrahoitus yhteensä 2014-2020

EU (42 %), euroa	Valtio (38 %), euroa	Kunta (20 %), euroa	Julkinen rahoitus- yhteensä, euroa (A)	Yksityinen rahoitus (35 % kokonaisrahoituksesta),	Kokonaisrahoitus yhteensä euroa
1 694 700	1 318 100	753 200	3 766 000	2 027 844	5 793 844

Taulukko 2. Toimintaraha yhteensä 2014-2020

	EU (42 %), euroa	Valtio (38 %), euroa	Kunta (20 %), euroa	Julkinen rahoitus- yhteensä, euroa (A)	Julkinen rahoitus % taulukon kohdasta A (enintään 20%)
Toimintakustannukset	67 788	52 724	30 128	150 640	4%
Aktivointi ja toiminnan edistäminen	271 152	210 896	120 512	602 560	16%
Toimintaraha yhteensä	338 940	263 620	150 640	753 200	20%

	% kokonais- rahoituksesta	€/vuosi	% julkisesta tuesta	€/ohjelmakausi (7v.)
EU		242 100	42	1 694 700
valtio		188 300	38	1 318 100
kunnat		107 600	20	753 200
julkinen rahoitus yhteensä	65	538 000	100	3 766 000
yksityinen rahoitus (sis.talkootyön)	35	289 692		2 027 844
yhteensä	100	827 692		5 793 844

Kuntarahan jakautuminen

	Asukasluku 31.12.2012	% kuntarahasta	€/vuosi	€/ohjelmakausi (7v.)
Lpr:n ms-alue	20 029	54,6 %	58 700	410 900
Lemi	3 059	8,3 %	8 966	62 762
Luumäki	5 022	13,7 %	14 718	103 026
Savitaipale	3 764	10,3 %	11 031	77 217
Taipalsaari	4 840	13,1 %	14 185	99 295
Yhteensä	36 714	100,0 %	107 600	753 200

13 PAIKALLISEN VALMISTELUN PROSESSIKUVAUS

Uuden ohjelmakauden valmistelusta käytiin alustavaa keskustelua vuoden 2011 helmikuussa, jolloin Suomen Kylätoiminta ry:n, Etelä-Karjalan Kylät ry:n ja sitä kautta Länsi-Saimaan kehittämissyhdystys ry:n yhteistyönä järjestämä **Voimistuvat kylät** tapahtuma kokosi yhteen yli 70 kyläaktiivia, kuntien luottamushenkilöä ja viranhaltijaa sekä sidosryhmätoimijaa. Viesti oli se, että laaja verkostoituminen ja asukkaiden omaehtoinen toiminta korostuvat entisestään.

Nelikenttäänalyseja, tarpeiden kartoitusta ja tulevaisuuden suunnittelua on tehty kunnittaisissa Leader-illoissa ja **kyläsuunnittelutilaisuuksissa**. Niin aktiivista ja järjestelmällistä kuin myös ”hiljaisen tiedon” keruuta on tehty lukuisissa **kylätapahtumissa ja erilaisissa kokouksissa**, joita Leader-henkilöstö, hallituksen jäsenet ja hankevetäjät ovat järjestäneet tai joissa he ovat olleet mukana. Näin on muodostunut kuva siitä, miten eri puolilla toiminta-aluetta asioista ajatellaan ja miten aktiivista toiminta on. Vuosina 2011-2014 on järjestetty itse 45 asukastilaisuutta ja yhteistyössä muiden kanssa on järjestetty tai osallistuttu muiden järjestämiin 27 erilaiseen tapahtumaan ja kylätilaisuuteen, joissa on tavoitettu yhteensä 4 981 henkilöä. Lukumäärään kuuluu loma-asuntomessuilla ollut oma osasto, jossa kävijöitä oli n. 3 500. Mainittujen 72

asukastilaisuuden lisäksi strategiaa on käsitelty ja koostettu 22 muussa kaakkoissuomalaisessa verkostotilaisuudessa (Leader-ryhmät, Etelä-Karjalan Kylät ry, Hyvinvointitiimi, ely-keskus, MYR:n maaseutujaosto, Etelä-Karjalan Yrittäjät ry, Etelä-Karjalan liitto jne.).

Lisäksi alueen jokaisessa viidessä kunnassa on käyty keskustelemassa strategiasta kunnan päättäjien ja luottamushenkilöiden kanssa vähintään 2 kertaa. Esitysfoorumit/palaverien kohderyhmän valitsi kukin kunta omien tarpeidensa mukaisesti. Strategiavalmisteluun liittyviä tapaamisia pidettiin myös Länsi-Saimaan seututoimikunnan, Lappeenrannan kaupungin eu- ja elinkeinojaoston ja Lappeenranta-Imatra –kaupunkiseudun sihteeristön ja työvaliokunnan kanssa. Kaikkiaan pääosin strategiaan liittyviä erilaisia tilaisuuksia on listattu Kaakkois-Suomesta 106 kpl.

Leader-strategian tausta-aineistoina käytettiin myös mm. ELY-keskuksen teettämiä **Maatilojen kehitysnäkymät 2012-** tutkimusta, **Kaakkois-Suomen maaseudun nykytila ja tulevaisuuden näkymät** –hanketta työpajaprosesseineen sekä Maaseutuverkostoyksikön toimeksiannosta toteutetun Kaakkois-Suomen **tulevaisuustyöpajan** prosessia ja tuloksia.

Toukokuun 2012 **ideatilaisuuteen** osallistui joukko alueen maaseututoimijoita. Tapaamisen tuloksena järjestettiin **Lähidemokratiaseminaari** 9.3.2013. Länsi-Saimaan kehittämissyhdystys oli aloitteellinen **Innovaatioleirin** saamiseksi Kaakkois-Suomeen. Leirin teemana oli Venäjän rajan läheisyyden tarjoamat mahdollisuudet. Leirin tuloksia hyödynnetään strategiatyössä ja erityisesti matkailuhankkeissa. **Laatutyön** tavoitteena ovat mm. asiakkaan saama laadukas ja oikea-aikainen palvelu sekä ajankäytön tehostuminen. Työ tuotti hyvää aineistoa ohjelmatyöhön.

Länsi-Saimaan kehittämissyhdistyksen hallituksen ja henkilöstön kehittämispäivillä marraskuussa 2012 Karjalan Kannaksella luodattiin Leader-toiminnan tulevaisuutta, sisältöä ja toimintatapoja. Hallitus on koostanut ja analysoinut strategiaa muissakin kokouksissaan. Yhdistyksen vuosikokous hyväksyi strategian 15.4.2014.

Leader-ryhmä toteutti strategiaprosessia tukemaan viisi kyselyä tai haastattelua eri kohderyhmille. **Kylä 2020 -kysely** suuntautui asukkaille ja kylätoimijoille. Kyselyä jaettiin kirjastoihin, kunnantaloille yms. julkisiin tiloihin asukkaiden kulkureittien varrelle. **Nuorilta** maaseutulukiolaisilta koottiin näkemyksiä alueen kehittämistarpeista. Kehittämissyhdistyksen **toiminnan arviointikysely** suunnattiin hanketoimijoille, hallituksen jäsenille ja sidosryhmille. Loma-asuntomessuilla ja Landepakussa tehtiin haastatteluja aiheesta **‘Millainen on sinun maaseutusi v. 2020?’** **Matkailuirtyksiä** haastateltiin ekologisen kestävä kehityksen näkökulmista ja mahdollisuuksista yritystoiminnassa sekä koulutustarpeista.

Strategia on ollut eri vaiheissaan nähtävänä ja kommentoitavana yhdistyksen nettisivuilla, mihin on viitattu myös eri tilaisuuksissa ja jaetuissa strategian tiivistelmä tiedotteissa. Strategiaa on käyty esittelemässä alueen kuntaorganisaatioissa ja niiden yhteistyöryhmissä sekä kunnittaisissa kyläilloissa. Saatu palaute on otettu huomioon.

LSKY:n strategia on tavoitteiltaan samansuuntainen Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen, alueen muiden Leader-ryhmien ja kylien yhteenliittymien ohjelmien kanssa. Maakuntaohjelman ja alueen kuntien strategiasisältö tukee Leader –strategiaa.

LIITE 1 TILAISUUDET JA TAPAHTUMAT

Tapahtuman nimi	Paikka	Pvm	Osallistujia
2011			
Voimistuvat Kylät	Luumäki	4.-5.2	78
Hanketreffit Kivijärven Helmi	Luumäki	19.4.	42
Kirkonkylän kehittämisilta	Taipalsaari	19.5.	7
Verkosta voimaa kansainväliseen markkinointiin, tulevaisuuden suunnittelua	Savitaipale	10.5.	19
Yrittäjätapaaminen, Partakosken alueen ideariihi	Savitaipale	31.5.	8
Landepaku asukashaastattelut " Millainen on sinun maaseutusi v. 2020?"	Lappeenranta	6.7.	56
Vainikkalan kyläkokous	Vainikkala/ LPR	13.10.	13
Ylämaan alueraati	Ylämaa	13.10	21
Maaseutumatkailupalvelujen ideakartoitus	Luumäki	14.10.	16
Simola kyläkokous alueen järjestöille	Lappeenranta	15.10.	9
Kyläilta Lampolassa	Lappeenranta	2.11.	15
Pyörämatkailun mahdollisuudet Etelä-Karjalassa /Rauha	Joutseno/LPR	23.11.	42
Taipalsaaren kyläyhdistys, kyläsuunnittelu	Taipalsaari	21.10.	5
Suomenniemen Leader- ilta	Suomenniemi	1.11.	12
Savitaipaleen Leader- ilta	Savitaipale	3.11.	10
Taipalsaaren Leader-ilta.	Taipalsaari	7.11.	13
Lemin Leader-ilta	Lemi	10.11.	7
Luumäen Leader-ilta.	Luumäki	15.11.	9
Taipalsaaren Kirkonkylän kyläyhdistys,kyläsuunnittelun jatko.	Taipalsaari	13.12.	12
2012			
Leader- kyläilta, Kauriansalmi	Suomenniemi	12.1,	11
Leader- kyläilta Kirkonseutu	Luumäki	17.1.	9
Leader- kyläilta Heikkilä	Luumäki	30.1.	6
Korkea-Ahon kyläkokous	Lappeenranta	31.1.	8
Leader- kyläilta, Kirkonkylä	Taipalsaari	2.2.	8
Joutsenon asukasilta	Joutseno/LPR	7.2.	7
Maaseutufoorumi Hytti	Lappeenranta	16.2.	40
Vainikkalan kyläkokous	Vainikkala/LPR	21.2.	103
Hanhijärven kyläkokous	Lappeenranta	12.3.	9
Tapavainolan kyläkokous	Lappeenranta	25.3.	6
Korkea-ahon kyläilta	Lappeenranta	11.4.	7
Vilkjärven kyläkokous	Lappeenranta	16.4.	35
Yrittäjäkokemuksia kansainvälisyydestä,Karhusjärvi	Lappeenranta	24.4.	24
Savitaipaleen Leader- kyläilta	Savitaipale	25.4.	9
Partalan kyläkokous	Lappeenranta	26.4.	4
Kansainvälinen yhteistyö maaseutumatkailussa	Taipalsaari	4.5.	10
Jänhiälän kyläkokous	Joutseno/LPR	21.5.	6
Vainikkalan kyläkokous	Vainikkala/LPR	22.5.	12

Ravattilan kyläkokous	Joutseno/LPR	23.5.	8
Nuijamaan kyläkärräjät	Nuijamaa/LPR	30.5.	101
Salpalinjan kehittämisideoilta	Lappeenranta	5.6.	35
Loma-asuntomessut (Leader) ”Millainen on sinun maaseutusi v. 2020?” Leader- strategian sisällön kokoamista	Joutseno/LPR	24.6.-8.7.	n.3500
Simolan kyläkokous	Lappeenranta	14.8.	13
Luonto- ja maaseutumatkailuyhteistyön suunnittelu	Lappeenranta	30.8.	9
Ylämaan alueraati	Ylämaa/LPR	27.9.	9
Korkea-ahon kyläkokous	Lappeenranta	11.10.	11
Hujakkolan kyläilta	Lappeenranta	12.10.	14
Huttulan Leader-ilta	Lemi	7.11.	5
Kyläilta ja hanketreffit	Savitaipale	13.11.	13
Parjalan kyläilta	Joutseno/LPR	14.11.	22
Kauriansalmi kyläilta	Suomenniemi	20.11	20
Kiesilä kyläilta	Suomenniemi	20.11	17
Jängyn kyläkokous	Lappeenranta	21.11.	13
Laamalansaaren kyläilta	Lappeenranta	22.11.	14
Luumäen kylien kyläneuvosto	Luumäki	28.11.	11
Maaseudun matkailu- ja palveluyritysten yhteistyön suunnitteluilta /Röyty	Taipalsaari	8.12.	18
2013			
Yhdistys- ja yhteisöilta	Savitaipale	28.1.	13
Kasukkalan kyläilta	Lappeenranta	20.2.	20
Hanhijärven kyläilta	Lappeenranta	4.3.	22
Taipalsaaren kyläilta	Taipalsaari	10.4.	7
Kylpylämatkailun mahdollisuudet oheispalveluille	Joutseno/LPR	24.4.	35
Luonto- ja aktiviteettimatkailun kehittäminen	Lappeenranta	13.5.	15
Vainikkalan kyläkävely, ympäristön kartoitusilta	Vainikkala/LPR	30.5.	16
Matkailutarjonnan sisällöt kasaan, suunnitteluilta maaseutumatkailu yrityksille	Imatra/Lappeenranta	13.6.	15
Luonto- ja aktiviteettimatkailusta liiketoimintaan, suunnitteluilta	Lappeenranta	30.10.	35
Kylämatkailusta lisätuloa maaseutuyrittäjille ja kylille	Imatra	4.11.	24
2014			
Leader –info ja tulevaisuusillat:			
Luumäen järjestöparlamentti	Luumäki	11.3.	29
Joutsenon asukastilaisuus	Joutseno/LPR	11.3.	49
Kasukkalan kyläkokous	LPR	12.3.	29
Vainikkala	Vainikkala/LPR	12.3.	17
Tapavainola	Lappeenranta	13.3.	5
Lemi	Lemi	25.3.	5
Savitaipale	Savitaipale	26.3.	12
Taipalsaari	Taipalsaari	27.3.	9
Nuorten toiveita Leader-strategiaan			75
		YHTEENSÄ	4973

LIITE 2 LEADER TOIMIJOILTA JA SIDOSRYHMILTÄ SAATUJA VINKKEJÄ.

Leader-ryhmä toteutti hanketoimijoille, luottamushenkilöille, yhteistyökumppaneille ja sidosryhmille suunnatun Webropol-kyselyn selvittääkseen, miten 2007-2013 ohjelmakaudella on onnistuttu ja miten Leader-työ on tukenut hankehakijoita, kyliä ja yrittäjiä heidän toimissaan. Kysyttiin myös niistä kohteista, joita tulee jatkossakin eri tavoin tukea.

Tuloksena lista, jonka painopisteet noudattelevat hyvin pitkälle samoja teemoja, joista kylien asukkaat ovat kiinnostuneita.

Asuinviihtyvyys, asuinympäristö, kyläraittien maisemointi	53 %	piti tärkeänä
Pienyritysten tukeminen	44 %	
Infran parantaminen	40 %	
Yhteisten toimintatilojen rakentaminen/ parantaminen	37 %	
Lähiruoka ja paikalliset elintarvikkeet	37 %	
Kylien markkinointi ja asukashankinta	35 %	
Luonto- ja kulttuurireittien ottaminen matkailukäyttöön	35 %	
Elinkeinojen kehittäminen	30 %	
Asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen	30 %	
Matkailutuotteiden kehittäminen ja tarjonnan lisääminen	25 %	
Harrastusmahdollisuuksien parantaminen	23 %	
Kulttuuritoiminta	23 %	
Perinnemaisemien ja vesistöjen suojelu	21 %	
Asukkaiden ja/tai yritysten yhteistyön lisääminen	14 %	
Kansainvälinen toiminta ja osaaminen	9 %	
Maahanmuuttajien kotouttaminen ja heidän taitojensa hyödyntäminen	7 %	

LIITE 3. AKTIVOINTISUUNNITELMA

KENELLE	MITÄ	MITEN	MILLOIN	KUKA
Uudet pot. asiakkaat/ uudet pot.jäsenet -3. sektori -yrittäjä yhdistyksille	Leader -info: Ihmisen kokoisille ideoille Teemapäivät: esim. *korjausrakentaminen *Energiaomavaraisuus *luonnosta lääkkeeksi *paikallishistoria matkailutuotteeksi +tai ajankohtainen aihe	-messut/markkinat -tapahtumat -tilasuudet -buffit, -innostavia esim. -henkilökoht. Facebook, nettisivut	-1-3 kert/ vuosi -omia tapahtumia 1 kert/vuosi/kunta Yhdisysten vuosik. 2-3 buffia/ tied.lehdistöön/v tarvittaessa	-henkilökunt. -hall.jäsenet -hankevetäjät
Jäsenet	1.jäsenasioita 2.Leader – rahoitus 3.ohjelman toteutus 4.Leader-hanketietoa Teemapäivät: samat mitä yllä	<ul style="list-style-type: none"> • postitse 1-2 jäsentiedotetta • hankelehti • nettisivut • vuosikokousinfo • facebook 	1-2krt/v tarvittaessa 1kert/v tarvittaessa	-Henkilöstö -Hall.jäsenet -Tiedottaja
Pj	Leader- toimintaan liittyvien asioiden tarkempi läpikäynti tarvittaessa	sposti, puhelin, henk.koht.palaverit tapahtumat	Tarpeen mukaan	Henkilöstö
Ennakoarviointiryhmät a) yritystuet b) kehittämishankkeet	Ajankohtaiset asiat Lader-info	sposti, myös maaposti tarvitt.	Ennen hallitusta ryhmä a. Yli 50 000 tukieuron hankkeet / tarvittaessa ryhmä b.	henkilökunta hall.jäsenet enn.arv.jäsenet
Työjaosto	Henkilöstöasiat ym.	1.Sposti, puhelin, kirjeet, palaverit.	Tarvittaessa	Henkilöstö Hallitus
Henkilöstö (pj:lle tieto, voi osallistua harkintansa mukaan)	-Oma toiminta, -Leader-toiminta, Laki-ja säädökset yms -Työnohjaus	sposti, puhelin, henkilöstöpalaverit (koulutus)	3-4krt/kk palaverit 1-2 kert/v koulut. Tarvittaessa	henkilöstö, hall.henk.jaosto
Hallitus (varsinaiset ja varajäsenet)	1.LSKY:n operatiivinen toiminta niin, että suunnitteluun osallistumismahdollisuus tarvittaessa 2. Viranomaisten tiedotteet 3. Yhteistyökumppaneiden tiedotteet/asiat 4. Muiden sidosryhmien tiedotteet/asiat Asiakokonaisuuksia kokoukset, koulutus, kv-asiat, hallinnolliset asiat ym.	1.Sposti 2.Puhelin 3.Maaposti 4.Hankelehti 5.Ajankohtaiset asiat 6.Nettisivut 7.Jäsentiedotteet 8.Hallituksen kehittämispäivät 1-2päivää/vuosi.	1. Hankelehti 2krt/v 2. Ajankohtaistiedote 10krt/v 3. Jäsentiedote 1-2krt/v 4. Kokousmateriaali 8-10krt/v 5. Muut tarpeen mukaan	-Henkilöstö -Muut hall.jäsenet omien vahvuuksien mukaan - Ulkopuolinen asiantuntija

Hankkeiden johtajat ja hankkeiden vetäjät, kirjanpitäjät	1.maksatus- ja raportointiasiat 2.muu hankkeen toteutukseen liittyvä tieto 3.tietoa Leader-rahoituksesta ja rahoitusta saaneista hankkeista 4.hankkeiden toteuttajien kokemusten vaihtoa keskenään Teemapäivät:kuten jäsenille	1.yhteiset maksamis- ja raportointikoulutukset 2x/v hankekohtainen ohjaus tarpeen mukaan 3.sähköposti, puhelin, maaposti Ajankohtaistiedote 5.Hankelehti 6.nettisivut 7.Seminaarit, 8.Kokoukset	1-2 kert/v	hankesihteeri henkilöstö henkilöstö -nimetty yhdyshenkilöhallituksesta henkilöstö+hankevetäjät Luennoitsijat
• Kunnat	•	<ul style="list-style-type: none"> • vuosiraportti ohjelman toteutuksesta kunnanhallituksille • tapaamiset kunnan johtohenkilöiden / seututoimikunnan kanssa • tietopaketti valtuustoille (2013) • hankekortti 1krt/v • nettisivut 		Tj. Tj. ja Pj. Tj. Henkilöstö
Verkostokumppanit	LSKYn toiminta ja Leader-ohjelman toteutumistilanne	yhteiset kokoontumiset	kutsusta (omasta tai muiden)	• toimihenkilöt
Ely-keskus	hanke- ja ohjelmatoiminta alusta loppuun	kokouskutsut sähköpostitse		
MMM		<ul style="list-style-type: none"> • Leader-ohjelman vuosiraportti kerran vuodessa • muut pyydyt raportit 		
Muut toimintaryhmät				

Alueen toimijoiden aktivoinnin peruslähtökohta on esillä oleminen ja oma-aloitteinen yhteydenpito toimijoihin. Alueen toimijoita aktivoidaan hanketoimintaan ja maaseudun kehittämiseen mm. järjestämällä erilaisia tilaisuuksia, tapahtumia, kokouksia pyrkien erityisesti kohderyhmittäin tapahtuvaan aktivointiin, jolloin asia saadaan esitettyä kunkin toimijan kiinnostuksen mukaisesti. Lisäksi yhdistys on aktiivinen olemaan yhteyksissä eri toimijoihin ja pääsemään näin mukaan muiden tahojen järjestämiin kokouksiin, tilaisuuksiin, seminaareihin, tapahtumiin ja näyttelyihin kertomaan hanketoiminnan mahdollisuuksista ja maaseudun kehittämisestä Lappeenrannan seudulla. Kaikki viestintäsuunnitelman keinot ovat myös osa aktivointia.

Hanketoimijoiden näkökulmasta aktivointi keskittyy potentiaalisten hankehakijoiden aktivointiin sekä henkilökohtaisten kontaktien että yleisten tilaisuuksien myötä. Aktivointi on tärkeää myös hankkeiden toteuttamisen aikana hankkeiden onnistumiseksi ja myös hankkeen jälkeen toimijoihin pidetään yhteys toiminnan jatkuvuuden vahvistamiseksi.

LIITE 4 OPPIMISSUUNNITELMA 2014-2020

Sisäinen koulutus

KENELLE	MITÄ	MITEN	MILLOIN	KUKA
Hallitus (varsinaiset ja varajäsenet) * Uudet hall. jäsenet (+ vanhat kertaamaan) *Kaikki hall. jäsenet	1.LSKY:n toiminnan tarkoitus *Toimintaryhmä, säännöt, salassapito jne .Hallituksen toiminta *LSKY:n strategia * Hall. vastuu ja velvollisuudet *Hankeprosessi Hallinto LSKY:n hallinnollinen ohje 2. Ajankohtaiset asiat * Lait ja asetukset 3.Hall.työkalujen käyttö * Intran käyttökoulutus Verkostoyksikön järj. hallituskoulutus hall.jäsenille, puheenjohtajille ajankohtaisista asioista, hall.työskentelystä	1. Koulutustilaisuus uusille jäsenille 2. Hallituksen kokouksen tietoisuus tai lyhyt koulutus 3. koulutuspäivä tarpeen mukaan 4. Hallituksen kehittämispäivät 1-2 pv/vuosi tai tarvittaessa 5. Verkostoyksikön järjestämällä tavalla	1.Hallituskauden vaihtuessa 2. Hallituksen kokouksen alussa tai lopussa 3. Muut tarpeen mukaan 4.Kevät tai syksy 1x/v	Henkilöstö Asiantuntija tarvittaessa Verkostoyksikkö
Työ/henkilöstöjaosto	Henkilöstöasioihin liittyvät asiat Työhyvinvointiin liittyvät asiat	1.Koulutuspäivä	Tarpeen mukaan	Asiantuntijat tarvittaessa
Pj	Yllä olevien asioiden tarkempi läpikäynti tarvittaessa	henk.koht. palaverit tms	Tarpeen mukaan	Henkilöstö
Ennakoarvointiryhmät a) yritystuet b) kehittämishankkeet c) Kaupunki-Leader	Lsky:n ohjelman osiot Tuet, kriteerit	Koulutus sposti, myös maaposti tarvitt.	Uuden ohjelmakauden alussa	Henkilöstö
Henkilöstö (pj:lle tieto, voi osallistua harkintansa mukaan)	Oma toiminta Laatujärjestelmän päivitys Työssä jaksaminen Kehityskeskustelut	Henkilöstöpalaverit, s.posti, puhelin, koulutuspäivä	2x/kk palaverit n. 2x/v	henkilöstö, pvm:t varmistetaan etukäteen ulkopuolinen kouluttaja/työnohjaaja

Jäsenet	1.Leader –rahoitus 2.Luonnon monimuotoisuus ja ympäristökoulutus 3. Kylienkehittäminen 4. Pienyrittäjyyden tukeminen	Vuosikokous Luento/Koulutus	1x/v Tarvittaessa 2-3x/v	Henkilöstö Asiantuntija
Hankkeiden johtajat ja hankkeiden vetäjät, kirjanpitäjät	1.Maksatus- ja raportointikoulutus 2.Ajankohtaiset aiheet 5.Hankkeiden toteuttajien kokemusten vaihtoa keskenään	1.yhteiset maksamis- ja raportointikoulutukset 2. hankekohtainen ohjaus tarpeen mukaan 3. Koulutustilaisuus 4.sähköposti, puhelin, maaposti Yhteistilaisuudet Yhteistilaisuudet Hanke-/kylätreffit	2x/v Henk.koht. tarpeen mukaan 1-2x/v	Hankesihteeri (tj) + ELY:n maks.tarkastaja Henkilöstö/alan asiantuntija Hankevetäjät/henkilöstö
Verkostokumppanit	LSKYn toiminta ja Leader-ohjelma		kutsusta (omasta tai muiden)	• toimihenkilöt
	Hanke- ja ohjelmatoiminta alusta loppuun			
Muut toimintaryhmät	Toimintaryhmätyöhön liittyvää asiaa	Yhteistilaisuudet, yhteiset kehitt. päivät	1- 2x/v	Henkilöstö, muut toim.ryhmät Asiantuntija

ULKOINEN KOULUTUS

KENELLE	MITÄ	MITEN	MILLOIN	KUKA
Yhdistykset ja yritykset, alueen asukkaat	1.Leader –rahoitus 2.Luonnon monimuotoisuus ja ympäristö -koulutus * kosteikko *maisemointi 3. Teema ajankohtaisista asioista esim. verotus, varainhankinta 4. Sopimuskoulutus sop.laadinta -> - maanomistajien kanssa -työsopimus -vuokrasopimus -Sopimus /kunnan/kaupungin esim. hiihtoladu	<ul style="list-style-type: none"> • kutsusta kokouksissa ja yrityksissä • kotisivuilla • omat järjestämät 	useita kertoja vuodessa tarvittaessa 1 kert/v	<ul style="list-style-type: none"> • toimihenkilöt • hallituksen jäsenet taustayhteisöilleen kerran vuodessa • alan asiantuntija henkilöstö • alan asiantuntija
Nuoriso	<ul style="list-style-type: none"> • tietoa Leader – rahoituksesta • Hankkeistamiskoulutus • Hankevetäjä koulutus Teemakoulutukset	<ul style="list-style-type: none"> • hankepäivät kouluilla, 4H • kutsut 		Hankevetäjät, henkilöstö
Muut sidosryhmät: 1. Lpr teknillinen yliopisto 2. Lpr amk 3. E-K Aktiva 4. Etelä-Karjalan Instituutti 5. MTK 6. Karjala-seurat 7. Etelä-Karjalan Yrittäjät 8. Kauppakamari 9. Etelä-Karjalan liitto	1. keskustelua yhteistyön tarpeista ja mahdollisuuksista 2.tietoa Leader-ajankohtaisista	1.henkilökohtainen tapaaminen 2.Leader-materiaalin vieminen	2x ohjelmakauden aikana, lisäksi tarpeen mukaan	Pj., toimihenkilöt, hallituksen jäsenet

